

2025

Eenzaamheid en de buurt: Rapport Rozekensbos

Colofon

Titel	Eenzaamheid en de buurt: rapport Rozekensbos
Auteurs	Dorien Gryp Freya Häussermann Lara Van De Weyer Ellen Jochmans Leen Heylen Liesbeth De Donder
Leescomité	Jasper De Witte Wouter Schepers
Partners	Het Dorpspunt in Stavele Stad Aalst Stad Turnhout LD3 Het Forum en De Buurtwinkel in Anneessens
Foto's	Dorien Gryp Freya Häussermann Margot Theunissen Ellen Jochmans Shauni Borgilion Lara Van De Weyer Ireen Lambrechts
Met dank aan masterproefstudenten Agogische Wetenschappen	Margot Theunissen Ellen Jochmans Shauni Borgilion Lara Van De Weyer Ireen Lambrechts
Jaar van uitgave	2025
Onderdeel van het FWO SBO project "A Lonely Planet"	
	
Een samenwerking tussen	
Gesubsidieerd door	

Inhoudstafel

Colofon	1
Inhoudstafel	2
Lijst van figuren	3
Lijst van tabellen	3
DEEL 1: Inleiding	4
1.1 Blik op het onderzoek: ‘Eenzaamheid en de buurt’	4
1.2 De buurtcasestudies	4
1.3 Eenzaamheid?	6
DEEL 2: Methodologie van het onderzoek	7
2.1 Casestudy design.....	7
2.2 De case in kaart	8
2.3 Focusgroepen om buurtlevensverhalen te maken.....	9
2.4 Wandelinterviews	10
2.5 Reflectiefocusgroepen	12
DEEL 3: Resultaten voor de buurt rond het Rozekensbos	13
3.1 De case in kaart: desktop analyse	13
3.2 De case in kaart: gezonde straten indicatoren.....	20
3.3 Buurtveranderingen.....	25
3.4 Wandelinterviews	31
DEEL 4: Conclusies voor de buurt rond het Rozekensbos	42
4.1 Conclusies.....	42
4.2 Ideeën van en voor de buurt	45
4.3 Slotaanbevelingen.....	51
Bronnenlijst	54

Lijst van figuren

Figuur 1 Buurt rond Rozekensbos	5
Figuur 2 Situering wijk rond het Rozekensbos.....	14
Figuur 3 Overall score 3 – 30 – 300 regel Aalst, Rozekensbos, groot	17
Figuur 4 Overall score 3 – 30 – 300 regel Aalst, Rozekensbos, ingezoomd	17
Figuur 5 Type groen in Aalst, Rozekensbos	18
Figuur 6 Leeftijdssamenstelling buurt rond het Rozekensbos & Vlaams Gewest, in %	19
Figuur 7 Overzicht buurtkenmerken benoemd tijdens de wandelinterviews	32
Figuur 8 Conclusie ontmoetingsplekken in de buurt.....	46
Figuur 9 Conclusie fysieke inrichting van de buurt	47
Figuur 10 Conclusie groen en blauw in de buurt	48
Figuur 11 Conclusie demografische verschuivingen in de buurt	49
Figuur 12 Conclusie trots op de buurt.....	50

Lijst van tabellen

Tabel 1 10 indicatoren Gezonde straten	9
Tabel 2 Kenmerken deelnemers buurtlevensverhalen focusgroepen.....	9
Tabel 3 Verloop van de buurtlevensverhalenfocusgroepen	10
Tabel 4 Kenmerken deelnemers wandelinterviews.....	11
Tabel 5 Verloop wandelinterviews.....	11
Tabel 6 Indicatoren case Rozekensbos, in vergelijking met gemeente, provincie en Vlaams Gewest 14	
Tabel 7 Gezonde Straten Indicatoren toegepast op de buurt rond het Rozekensbos.....	20

DEEL 1: Inleiding

1.1 Blik op het onderzoek: 'Eenzaamheid en de buurt'

Dit rapport maakt deel uit van het Strategisch basisonderzoek 'Eenzaamheid en de buurt' en wordt ondersteund door **Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, Strategisch Basis Onderzoek** (FWO-SBO). Dit programma ondersteunt vernieuwend onderzoek met maatschappelijke meerwaarde. De focus ligt op het ontwikkelen van kennis die later kan worden toegepast in de praktijk. HIVA (KU Leuven), Expertisecentrum Zorg & Welzijn (Thomas More) en SARLab (VUB) onderzoeken de relatie tussen de woonomgeving en eenzaamheid. Dit is relevant omdat er tot op heden weinig bekend is over de impact van fysieke en sociale buurtkenmerken (zoals openbare parken, openbaar vervoer, toegang tot huisvesting) op eenzaamheid.

Het onderzoeksteam achter het project 'Eenzaamheid en de buurt' bestaat uit onderzoekers van HIVA KU Leuven, Vrije Universiteit Brussel (VUB), en Thomas More Hogeschool. Het team heeft ervaring met zowel onderzoeks- als praktijkprojecten op het gebied van eenzaamheid. We werken samen vanuit een gedeelde missie om nieuwe inzichten te verwerven in de relatie tussen de buurt en het welzijn van mensen, met een focus op eenzaamheid.

Dit onderzoek is innovatief omdat het specifiek ingaat op de verschillende dimensies van eenzaamheid (emotioneel, sociaal en existentieel) en van de buurt (fysiek en sociaal) bij volwassenen van alle leeftijden. Dit project maakt gebruik van een mixed-method design waarbij we kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden combineren. Zo vullen we een uitgebreide literatuurstudie aan met wandelinterviews, foto-interviews, focusgroepen, lerende netwerken, 4 verdiepende buurtcasestudies en een grootschalige survey. Wil je meer lezen over het onderzoek, neem dan zeker een kijkje op onze website www.eenzaamheidendebuurt.be.

1.2 De buurtcasestudies

In de buurtcasestudies onderzoeken we in 4 buurten welke rol de buurt speelt in de preventie en aanpak van eenzaamheid.

Door onderzoek te voeren in 4 buurtcases in Vlaanderen en Brussel willen we een antwoord formuleren op volgende **onderzoeksvragen**:

- 1) Hoe hebben **buurtveranderingen** een invloed op eenzaamheid? Wat zijn de buurtveranderingen die het levensverhaal van de buurt in relatie tot eenzaamheid beschrijven?
- 2) Wat is de rol van **fysieke buurtkenmerken** in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid? Hoe en waarom kunnen die fysieke buurtkenmerken betekenisvol zijn in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid?

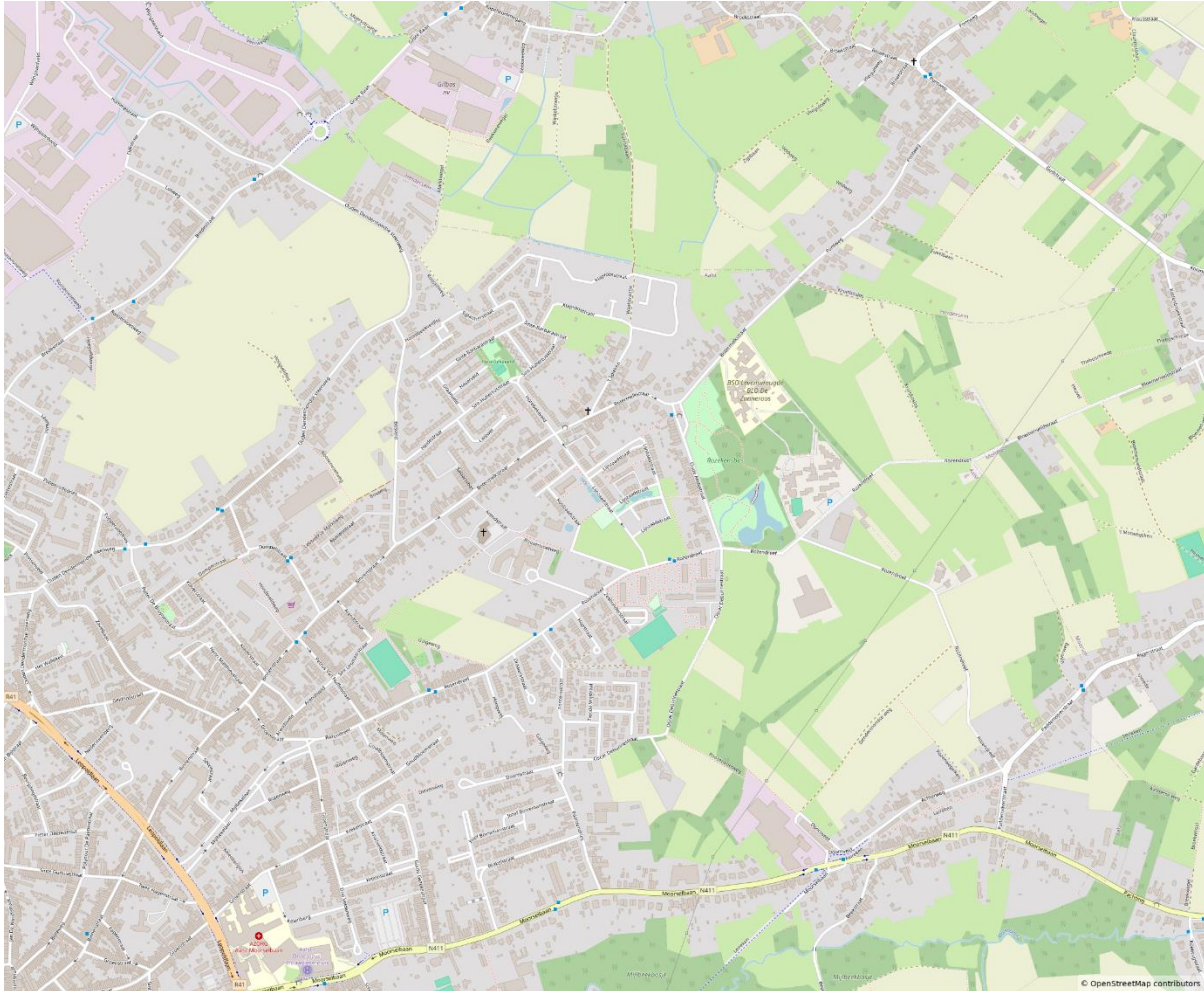
Voorliggend rapport focust specifiek op de resultaten voor de buurt rond het Rozekensbos in Aalst (zie figuur 1). We noemen dit verder doorheen het rapport 'een case'. Het Rozekensbos is een park van 5 hectare groot. Het park werd heraangelegd in de periode 2012 tot 2017 door Stad Aalst en het

Regionaal Landschap Schelde-Durme. Het voormalig wei- en akkerland werd omgevormd tot een natuurlijk buurtpark, met inspraak van de buurt (Databank Publieke Ruimte: Buurtpark ten Rozen, Aalst, z.d.).

Figuur 1 Buurt rond Rozekensbos

Bron: OpenStreetMap

We hebben in 2025 heel wat informatie over en in de buurt rond het Rozekensbos verzameld: **cijfermateriaal, kaarten, foto's, focusgroepen, wandelinterviews, reflectiefocusgroepen**, met mensen die wonen en werken in de buurt rond het Rozekensbos. Op die manier willen we inzicht krijgen in de manier waarop kenmerken van de buurt samenhangen met gevoelens van eenzaamheid. We bundelen de resultaten van het onderzoek in Aalst in dit rapport.

We bedanken **Stad Aalst, via de beleidsdomeinen Ruimte, Economie en Zorginnovatie** voor de samenwerking. Ze boden niet alleen inhoudelijke expertise, maar ook toegang tot lokale netwerken en waardevolle kennis van de buurtcontext. Ze zijn ook betrokken in het **Interreg Europe KORALE project**, waarin ze beogen het lokale overheidsbeleid te verbeteren door de preventie en aanpak van eenzaamheid te integreren en/of te gangbaar te maken.

We hopen met dit rapport bij te dragen aan meer inzicht en inspiratie voor bewoners, lokaal beleid en mensen die werken in en aan de buurt en de aanpak van eenzaamheid.

We starten met een korte inleiding over het begrip eenzaamheid. Vervolgens schetsen we in deel 2 meer in detail de gehanteerde methodologie. Deel 3 omvat de resultaten. In deel 4 bundelen we conclusies en aanbevelingen.

1.3 Eenzaamheid?

We weten uit onderzoek dat eenzaamheid een realiteit is, voor heel wat mensen, zowel wereldwijd als in België en Vlaanderen, zowel voor jong als oud. Volgens recente cijfers uit een grootschalige survey die we in 2024 afnamen, blijkt dat 37% van de volwassenen in Vlaanderen zich eenzaam voelt, waarbij 31% zich *soms* eenzaam voelt en 6% zich *vaak* eenzaam voelt (De Witte et al., 2024).

Onderzoek toont aan dat eenzaamheid één van de beste indicatoren is voor welzijn, en een negatief effect heeft op de psychische en fysieke gezondheid. Zo hangt eenzaamheid samen met tal van fysieke gezondheidsproblemen zoals een verhoogd risico op hart- en vaatziekten, dementie, slaapproblemen en sterfte (Holt-Lunstad et al., 2015). Daarnaast blijkt dat eenzaamheid in België jaarlijks resulteert in 3,2 miljard euro directe kosten voor medische zorgen (Pacolet et al., 2023). Eenzaamheid hangt ook samen met een lager vertrouwen in anderen en een lagere politieke participatie (Colagrossi et al., 2024). Als samenleving en als buurt hebben we er dus baat bij om in te zetten op het verminderen en voorkomen van eenzaamheid.

Eenzaamheid is **“een gevoel dat optreedt wanneer iemands netwerk van sociale relaties op een belangrijke manier tekortschiet, hetzij kwantitatief hetzij kwalitatief”** (Perlman & Peplau, 1982). Het is met andere woorden een onaangenaam gevoel dat ontstaat door het verschil tussen de relaties die men heeft en de relaties die men zou willen hebben. Eenzaamheid wordt vaak te eenzijdig herleid tot een puur individueel, subjectief gevoel, maar eenzaamheid wordt ook sterk beïnvloed door bredere, structurele en maatschappelijke factoren zoals kenmerken van de woonomgeving (Schepers et al., 2024; De Witte et al., 2023). Er is al heel wat kennis over de individuele risicofactoren van eenzaamheid (o.a. gezondheid, gender, levensloopgebeurtenissen). Echter, de impact van de woonomgeving op eenzaamheid in Vlaanderen is nauwelijks onderzocht.

Met het onderzoek ‘Eenzaamheid en de buurt’ willen we **de relatie tussen de buurt en eenzaamheid bij volwassenen in Vlaanderen en Brussel beter begrijpen**. We proberen te achterhalen welke buurtkenmerken samenhangen met het risico op eenzaamheid, en hoe we in buurten eenzaamheid kunnen voorkomen en aanpakken. Door onderzoek te doen in buurten, komen we meer te weten over hoe buurtkenmerken samenhangen met eenzaamheid en hoe de buurt eenzaamheid kan voorkomen en verminderen. Met deze kennis kunnen we ook beleidsmatig vanuit dit perspectief inzetten op de aanpak en preventie van eenzaamheid: wat is er nodig in de nabije woonomgeving opdat wie er woont zich minder eenzaam zou voelen?

DEEL 2: Methodologie van het onderzoek

In dit deel overlopen we de gehanteerde methodologie per onderdeel. We lichten toe waarom we kozen voor een casestudy design en wat dit inhoudt, hoe we de cases selecteerden (2.1), aan de hand van welke methode we de case in kaart brachten (2.2), hoe we de focusgroepen (2.3) en wandelinterviews (2.4) opstelden en hoe we de reflectiefocusgroepen (2.5) aanpakten.

2.1 Casestudy design

In dit onderzoek gebruiken we een casestudy design. Dergelijk onderzoek is geschikt om een complex maatschappelijk fenomeen in de diepte en vanuit een veelzijdige benadering te verklaren, beschrijven en verkennen, in de reële maatschappelijke context (Crowe et al., 2011).

In dit onderzoek verwijst een case naar een specifieke buurt waarin we de relatie tussen eenzaamheid en buurtkenmerken bestuderen. De precieze omvang, schaal of het aantal inwoners van zo'n plek werd niet vooraf bepaald. Een case kan een duidelijk afgebakende buurt zijn, maar ook een plein of één of meerdere straten omvatten. Hoe een plek wordt ervaren, kan bovendien verschillen van inwoner tot inwoner.

Op basis van verschillende selectiecriteria werden vier cases in Vlaanderen en Brussel geselecteerd, waaronder deze case. De criteria werden bepaald aan de hand van meerdere overwegingen, waaronder een analyse van kenmerken op niveau van de buurt in relatie tot eenzaamheid op basis van verkenning van internationale wetenschappelijke literatuur en de centrale onderzoeksvragen. Op basis daarvan konden we enerzijds selectiecriteria vastleggen en anderzijds aandacht besteden aan variatie en diversiteit tussen de geselecteerde cases.

Voor de selectie van de vier cases namen we volgende selectiecriteria mee:

1. Socio-economische deprivatie (samenstelling van de buurt): we focusten op cases met gemiddeld een lagere socio-economische status in de buurt
 - % leerlingen in het basisonderwijs laagopgeleide moeder
 - % huurders
 - Aantal sociale huurwoningen
2. Leefbaarheid: we focusten op cases met een lagere score qua leefbaarheid op één of meerdere van onderstaande criteria
 - % beperkte of matige aanwezigheid van voorzieningen in de buurt
 - Toegankelijkheid en bewandelbaarheid
 - Oppervlakte buurtgroen
3. Variatie naar bebouwing tussen de cases
 - Type bebouwing
 - Verstedelijking
 - Bevolkingsdichtheid
4. Demografie & veranderingen (demografische en fysieke veranderingen)
 - Leeftijdssamenstelling case en veranderingen in leeftijdssamenstelling de afgelopen jaren
 - Verhouding Belgische / niet-Belgische nationaliteit en veranderingen hierin de afgelopen jaren

In totaal selecteerden we vier cases: (1) Stavele, (2) de buurt rond het Rozekensbos in Aalst, (3) de Anneessenswijk te Brussel en (4) het centrum van Turnhout.

2.2 De case in kaart

Vooraleer we startten met het afnemen van focusgroepen en wandelinterviews in de case, brachten we de case in kaart. Dit deden op twee manieren nl. 1) een desktop analyse en 2) een observatie in de case aan de hand van de 'Gezonde straten indicatoren'.

2.2.1 Desktop analyse

Een desktop analyse is een onderzoeksmethode waarbij gebruik wordt gemaakt van reeds beschikbare gegevens van de databank '**Provincies in cijfers**' en **andere relevante publieke databronnen (zoals vb. de walkability score)**. Deze analyse heeft tot doel relevante indicatoren van de buurten in kaart te brengen en werd voor elke case uitgevoerd. Denk daarbij aan cijfers over sociale en fysieke buurtkenmerken, waaronder de aanwezigheid van groen, de toegankelijkheid en bewandelbaarheid, de buurtvoorzieningen en het gebruik ervan, de buurtpopulatie, de mate van urbanisatie, het type bebouwing en de bevolkingsdichtheid.

De desktop analyse biedt een cijfermatige blik op kenmerken van de publieke ruimte van de buurten. Op basis hiervan kunnen opvallende punten en algemene bevindingen worden geformuleerd. Deze nemen we mee in het verder verloop van de case study.

2.2.2 Gezonde straten indicatoren

Om te onderzoeken hoe gezond en prettig de openbare ruimte aanvoelt in verschillende buurten, hebben we gebruik gemaakt van de '**Healthy Streets Indicators**', een hulpmiddel dat ontwikkeld werd om inzicht te krijgen in de relatie tussen gezondheid en de inrichting van straten. Deze tool is ontwikkeld door 'Transport for London' om de straten in Londen te verbeteren (Transport for London, 2017).

Deze tool kijkt naar **tien verschillende factoren** die bepalen hoe een onderzoeker een straat beoordeelt. Denk bijvoorbeeld aan: is het veilig om te wandelen of fietsen? Is er genoeg groen? Is de luchtkwaliteit goed? En voelt de straat aangenaam en uitnodigend aan?

Al deze factoren samen geven een beeld van hoe 'gezond' een straat is. De tool stelt concrete vragen die helpen om na te denken over wat er goed gaat en wat beter kan. Zo kunnen we samen knelpunten zichtbaar maken en nadenken over mogelijke verbeteringen aan de openbare ruimte (Transport for London, 2017). Deze tool is afgenomen door de onderzoekers in de verschillende buurten om een globaler beeld, vanuit een buitenstaandersperspectief te krijgen.

Tabel 1 toont de tien indicatoren in beeld. Ze vormen samen de basis voor gezonde en leefbare straten.

Tabel 1 10 indicatoren Gezonde straten

1. Mensen kiezen ervoor om te wandelen, fietsen en het openbaar vervoer te gebruiken	6. Plaatsen om te stoppen en te rusten
2. Voetgangers uit alle lagen van de bevolking	7. Mensen voelen zich ontspannen
3. Gemakkelijk oversteken	8. Niet te veel lawaai
4. Mensen voelen zich veilig	9. Propere lucht
5. Dingen om te zien en te doen	10. Schaduw en beschutting

Bron: Transport for London, 2017

2.3 Focusgroepen om buurtlevensverhalen te maken

Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag ‘Hoe hebben buurtveranderingen een invloed op eenzaamheid?’ werden drie focusgroepen uitgevoerd in de case: twee met buurtbewoners en één met buurtbetrokkenen. Die laatste kunnen professionals zijn die actief betrokken zijn bij de case, of personen met kennis over de ontwikkelingen en veranderingen in de buurt.

De focusgroepen in Aalst vonden plaats in maart 2025 in het lokaal dienstencentrum ‘De Maretak’, de ontmoetingszaal ‘De Klaproos’ en het woonzorgcentrum ‘OLV Ten Rozen’.

Elke focusgroep bestond uit maximaal zes deelnemers. Het was belangrijk om ervoor te zorgen dat de groep klein genoeg bleef, zodat iedereen de ruimte kreeg om hun inzichten te delen.

Het onderzoek werd uitgevoerd bij volwassenen van 18 jaar en ouder. Buurtbewoners konden deelnemen wanneer ze al minimaal tien jaar in de buurt woonden. We rekruteerden samen met de medewerkers van Stad Aalst buurtbewoners woonachtig in de nabijheid van het Rozekensbos (zie figuur 1). Buurtbetrokkenen hoefden niet noodzakelijk in de buurt te wonen, maar moesten wel goed op de hoogte zijn van de geschiedenis van de buurt. In Aalst waren er in totaal 13 deelnemers, waaronder vier buurtbetrokkenen en negen buurtbewoners. Tabel 2 biedt een overzicht van de kenmerken van de drie verschillende focusgroepen in deze case.

Tabel 2 Kenmerken deelnemers buurtlevensverhalen focusgroepen

	Aantal deelnemers	Type focusgroep	Leeftijdsbereik	Geslacht
Focusgroep 1	4	Buurtbetrokkenen	41 – 77	3M, 1V
Focusgroep 2	6	Bewoners	65 – 85	1M, 5V
Focusgroep 3	3	Bewoners	61 - 71	0M, 3V

De focusgroepen bestonden telkens uit twee delen. Het verloop van de buurtlevensverhalen met inwoners als met buurtbetrokkenen volgde telkens dezelfde werkwijze.

Ten eerste werd gebruikgemaakt van de methode ‘**participatory mapping**’ (Cochrane & Corbett, 2018). Deze techniek heeft als doel een beeld te schetsen van de huidige buurt door bewoners en buurtbetrokkenen verschillende plaatsen te laten aanduiden op een kaart. Zo werd duidelijk welke plaatsen van betekenis zijn in het kader van eenzaamheid en hoe ze worden beleefd en gebruikt.

In het tweede deel werd de levensloop van de buurt bevraagd en werd er nagegaan wat de relatie is tussen het buurtlevensverhaal en eenzaamheid. Daarbij bouwden we verder op de **McAdams levensverhaalmethodiek** (McAdams et al., 1997). Deze richt zich normaal gezien op het persoonlijke levensverhaal van de deelnemer en richt zich zowel op het verleden als op de toekomst. In dit onderzoek stelden we niet levensverhaal van de mensen, maar een levensverhaal van de buurt samen.

Het doel van dit deel was om inzicht te krijgen in welke veranderingen het verhaal van de buurt vormen en hoe specifieke veranderingen invloed hebben gehad op eenzaamheid onder bewoners. Hierbij werden er vier stappen gevolgd die in tabel 3 verduidelijkt worden.

Tabel 3 Verloop van de buurtlevensverhalenfocusgroepen

Hoofdstukken	Belangrijke scènes	Toekomst	Reflectie
Als we een boek over de buurt zouden schrijven, wat zouden dan de hoofdstukken zijn? Ieder doet individueel die oefening en nadien leggen we alles samen.	Daarna worden de sleutelscènes en gebeurtenissen van buurtlevensverhaal gedeeld. Wat was: -het hoogtepunt -een dieptepunt -een belangrijk keerpunt	Vragen in verband met de toekomst van de buurt worden gesteld: -Hoe ziet de toekomst van de buurt eruit? -Wat zijn hun dromen en plannen voor de toekomst in verband met eenzaamheid in de buurt?	Er wordt stilgestaan bij de manier van interviewen en het delen van de verhalen. -Hoe heb je het interview ervaren? -Heb je nog andere opmerkingen over het interview?

Het onderzoek werd op een ethisch verantwoorde manier uitgevoerd. Deelnemers gaven in de geïnformeerde toestemming aan dat zij uitgebreide informatie over het doel en de opzet van het onderzoek hadden ontvangen, en expliciet toestemming gaven voor hun vrijwillige deelname. Ze konden echter op elk moment besluiten hun deelname stop te zetten.

Om de afgenomen focusgroepen op een kwalitatieve manier te verwerken, zijn de audio-opnames uitgeschreven ter voorbereiding op het verdere coderingsproces. Persoonlijke gegevens die herleidbaar waren tot de deelnemers werden gepseudonimiseerd. Na het uitschrijven van alle focusgroepen werden de gegevens geanalyseerd met het analyseprogramma Nvivo12.

2.4 Wandelinterviews

Vervolgens namen we wandelinterviews af met buurtbewoners, allen woonachtig in de nabijheid van het Rozekensbos (zie figuur 1). Een wandelinterview houdt in dat er een wandeling gemaakt wordt met de buurtbewoners langs plaatsen die voor hen een rol spelen in verband met eenzaamheid en verbondenheid. Het concrete doel hiervan is om te achterhalen wat de **rol is van fysieke kenmerken van de buurt in relatie tot eenzaamheid** (onderzoeksvraag 2). De methode biedt verschillende voordelen: de natuurlijke woonomgeving en gedrag van de deelnemers kunnen beleven, tegelijkertijd ook de fysieke ruimte observeren, en de ervaringen en interpretaties van mensen bevragen (Kusenbach, 2003). Aan de deelnemers werd gevraagd om de onderzoeker mee te nemen langs plekken of zaken die voor hun van belang waren voor eenzaamheid en verbondenheid.

De wandelinterviews vonden plaats van maart tot mei 2025. In totaal waren er 11 deelnemers, allemaal meerderjarig. Tabel 4 biedt een overzicht van de kenmerken van de deelnemers van de wandelinterviews in Aalst.

Tabel 4 Kenmerken deelnemers wandelinterviews

Deelnemer	Aantal jaar in de buurt wonen	Huishoudsituatie	Leeftijd	Geslacht
1.	40+ jaar	Alleen	61-70 jaar	V
2.	36-40 jaar	Partner	61-70 jaar	M
3.	30-35 jaar	1 kind	71+ jaar	V
4.	21-25 jaar	Partner	61-70 jaar	V
5.	0-5 jaar	Alleen	41-50 jaar	M
6.	0-5 jaar	Alleen	51-60 jaar	V
7.	6-10 jaar	Alleen, 2 katten	51-60 jaar	V
8.	0-5 jaar	Partner	31-40 jaar	V
9.	31-35 jaar	Partner	51-60 jaar	V
10.	0-5 jaar	Partner, 1 hond	18-30 jaar	V
11.	0-5 jaar	Partner, 1 hond	18-30 jaar	M

Tijdens de wandelinterviews stonden twee onderzoeksvragen centraal, namelijk 1) 'Wat is de rol van fysieke buurtkenmerken in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid?' En 2) 'Hoe en waarom kunnen die fysieke buurtkenmerken betekenisvol zijn in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid?'. De topiclijst van de wandelinterviews was ingedeeld in vier grote fases, die in tabel 5 verduidelijkt worden:

Tabel 5 Verloop wandelinterviews

Introductie	Tijdens de wandeling	Na de wandeling	Afronding
(Telefonisch) voorgesprek: informeren doelstelling & verloop	<ol style="list-style-type: none">1. Vertel eens wat meer over deze plek, deze route, deze weg ...2. Wat is er speciaal of eigen aan deze plek?3. Voor welke reden kom jij naar hier?4. Wat doet de plek met jou, in relatie tot eenzaamheid?	Vragen over: -Zaken die ontbreken -Plekken die vermeden worden -Sociaal leven (in de buurt) -Eenzaamheid (ervaring, op welke momenten, duurtijd, frequentie, strategieën, ...) -Eenzaamheid linken aan de plekken waar ze geweest zijn -Wat droom je nog voor de buurt?	Bedanken en verder verloop van het onderzoek duiden

Het onderzoek werd op een ethisch verantwoorde manier uitgevoerd. Deelnemers gaven in de geïnformeerde toestemming aan dat zij uitgebreide informatie over het doel en de opzet van het onderzoek hadden ontvangen, en expliciet toestemming gaven voor hun vrijwillige deelname. Ze konden echter op elk moment besluiten hun deelname stop te zetten.

Om de afgenomen interviews op een kwalitatieve manier te verwerken, zijn de audio-opnames uitgeschreven ter voorbereiding op het verdere coderingsproces. Persoonlijke gegevens die herleidbaar waren tot de deelnemers werden gepseudonimiseerd. Na het uitschrijven van alle interviews werden de gegevens geanalyseerd met het analyseprogramma Nvivo15.

2.5 Reflectiefocusgroepen

De laatste stap in het onderzoek waren de 'reflectiefocusgroepen'. We nodigden alle deelnemers uit de focusgroepen en wandelinterviews alsook de betrokken partners uit op een feestelijk afsluitmoment. Eerst presenteerden we de conclusies uit de voorgaande stappen van het onderzoek aan de hand van een uitgebreide powerpointpresentatie. Daarna verdeelden we de aanwezigen in groepen en gingen we in brainstormgroepen in gesprek over de conclusies. We maakten hiervoor gebruik van kaarten van de buurt met daarop aanduidingen van plekken relevant voor die conclusie en een tijdslijn die extra duiding geeft. Onder begeleiding van een onderzoeker ging elke groep in gesprek over (1) of de conclusies herkenbaar zijn, of er aanvullingen zijn en (2) wat deze conclusies betekenen voor de toekomst van de buurt, welke ideeën er voortkomen uit deze conclusies. De resultaten hiervan vind je terug in deel 4. Na de brainstorm volgde een receptie.

DEEL 3: Resultaten voor de buurt rond het Rozekensbos

In dit deel schetsen we stapsgewijs de onderzoeksresultaten. We brengen de case in kaart aan de hand van een desktop analyse (3.1) en de Gezonde straten indicatoren (0), we brengen de buurtveranderingen uit de buurtlevensverhalen (3.3) en de resultaten van de wandelinterviews (3.4).

3.1 De case in kaart: desktop analyse

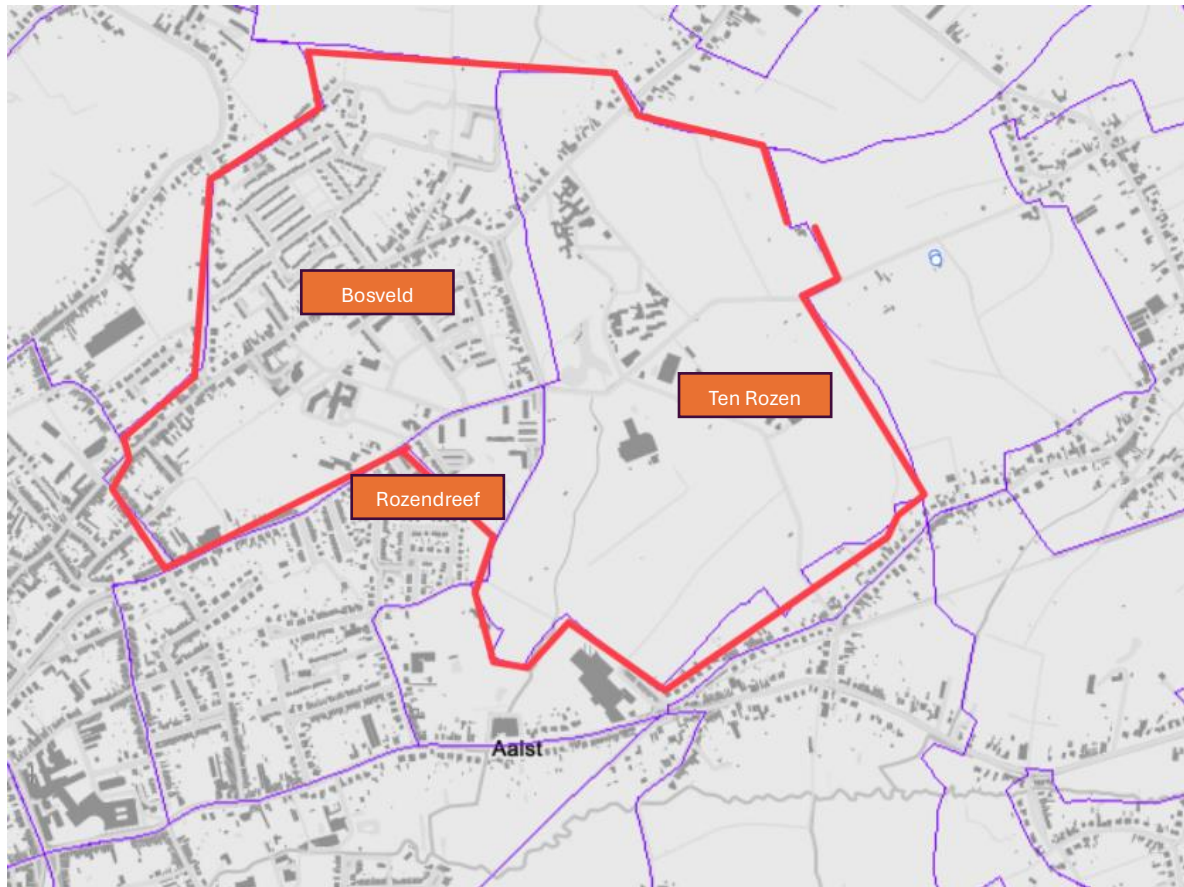
3.1.1 Situering

Aan de hand van de desktop analyse brachten we buurt rond het Rozekensbos cijfermatig in beeld. Hierbij bouwden we onder meer verder op data uit de Provincies in Cijfers. Deze werkt met afgebakende gebieden, nl. statistische sectoren. In functie van de cijfermatige analyse van de case op basis van data uit de Provincies in Cijfers bundelen we drie statistische sectoren nl. Bosveld, Rozendreef en Ten Rozen in één gebied, dat we 'Rozekensbos' noemen (zie figuur 2). Deze werkwijze werd ook toegepast in de buurtanalyse uitgevoerd in kader van het Interreg project I2I voor deze wijk in 2021 (Vanderstraeten, 2021). De cijfers in dit rapport afkomstig uit deze databank hebben dan ook betrekking op dit geografisch gebied.

Figuur 2 Situering wijk rond het Rozekensbos

Bron: Geopunt, 2025

Tabel 6 geeft een overzicht van de indicatoren van de case Rozekensbos. Vervolgens schetsen we thematisch de belangrijkste inzichten.

Tabel 6 Indicatoren case Rozekensbos, in vergelijking met gemeente, provincie en Vlaams Gewest

	De buurt rond het Rozekensbos			Aalst	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Ligging en wonen						
Bevolkingsdichtheid (2024) (in inwoners / km²)	8061 (Rozendreef)	124 (Ten Rozen)	3149 (Bosveld)	1159	527	505
% Zelfde adres als vorig jaar (2024)	91,8%			90,3%	90,6%	90,9%
% Bevolking in een huurwoning (2023)	53,3%			32,1%	32,2%	30,9%
Aantal sociale huurwoningen (2023)	538			1649	40047	165541
Oppervlakte ingenomen door buurtgroen (2019)	23,3%			28,2%	17,2%	23,9%

Aantal wagens per 100 huishoudens	94,1	105,3	114,5	112,6		
% Inwoners van gebied met beperkte voorzieningen (2024)	0%	0,1%	2,1%	1,9%		
Populatie in de buurt						
% Inwoners met niet-Belgische geboortenationaliteit (2024)	23,7%	21,7%	16,4%	19,6%		
% Inwoners met niet-Belgische herkomst (2024)	33,5%	29,3%	22,7%	26,9%		
% Huishoudens van 1 persoon (2024)	14,7%	15,7%	14,4%	14,3%		
Mantelzorgratio¹ (2024)	9	8	8	7,8		
Groene druk per 100² (2024)	43,1	39,1	37,2	37,7		
Grijze druk per 100³ (2024)	38,9	35,6	35,7	37,4		
Interne vergrijzing per 100⁴ (2024)	25	29	28,8	28,8		
% Inwoners met een chronische aandoening (2023)	18,3%	15,5%	16,2%	16,2%		
Socio-economische status						
Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner (2021)	€16 968	€21 567	€22 213	€21 881		
% Personen met een verhoogde tegemoetkoming (2023)	32%	18,2%	16,2%	16,8%		
Vervangingsinkomen 20-64 jaar (2022)	16,44% (Rozen-dreef)	5,26% (Ten Rozen)	6,92% (Bosveld)	5,84%	5,18%	5,23%

1 Mantelzorgratio (of ook wel de “potentiële burenhulpratio”). Deze coëfficiënt geeft de verhouding van de 40 t.e.m. 79-jarigen ten opzichte van de 80-jarigen en ouder.

2 De groene druk is de verhouding van de 0 t.e.m. 19-jarigen ten opzichte van de 20 t.e.m. 64-jarigen vermenigvuldigd met 100.

3 De grijze druk is de verhouding van de 65-jarigen en ouder ten opzichte van de 20 t.e.m. 64-jarigen vermenigvuldigd met 100.

4 De interne vergrijzing is de verhouding van de 80-jarigen en ouder ten opzichte van de 65-jarigen en ouder vermenigvuldigd met 100.

Vervangingsinkomen 65+ (2023)	24,21% (Rozen- dreef)	18,97% (Ten Rozen)	6,58% (Bosveld)	4,08%	3,83%	3,89%
--	-----------------------------	--------------------------	--------------------	-------	-------	-------

3.1.2 Ligging en type buurt

In totaal wonen er 2731 inwoners in het afgebakende gebied (zie figuur 2). We bekijken de bevolkingsdichtheid per sector, omdat deze sterk verschilt tussen de drie sectoren die werden samengevoegd. De **bevolkingsdichtheid** is het hoogst in de sector Rozendreef met 8061 inwoners per km², waar onder andere de Dewaco-blokken gelegen zijn – dit zijn de sociale woonblokken op de Rozendreef. In de sector Bosveld ligt deze lager met 3149 inwoners per km², maar blijft ze boven het gemiddelde voor Aalst (1159 inwoners per km²) en Oost-Vlaanderen (527 inwoners per km²). De sector Ten Rozen telt relatief weinig inwoners en kent daardoor een lage bevolkingsdichtheid (124 inwoners per km²).

Wat betreft **woonsituatie** is de woonstabiliteit in de buurt rond het Rozekensbos hoog, 91,8% van de bevolking woont op hetzelfde adres als het jaar voordien. 53,3% van de inwoners woont in een huurwoning. Er zijn 538 sociale huurwoningen aanwezig in de buurt rond het Rozekensbos.

We keken ook naar de **aanwezigheid van groen**. Op basis van internationale literatuur verwachten we immers een samenhang met eenzaamheid (Schepers et al., 2025). Wat de aanwezigheid van groen betreft, heeft de buurt rond het Rozekensbos een vergelijkbaar percentage met het gemiddelde voor het Vlaams Gewest. Zo bedraagt de oppervlakte ingenomen door buurtgroen in de buurt 23,3%. Voor het Vlaams Gewest is dit 23,9%. De case scoort ook hoger dan het gemiddelde van 17,2% voor de provincie Oost-Vlaanderen, maar lager dan het gemiddelde percentage buurtgroen voor Aalst op gemeenteniveau (28,2%).

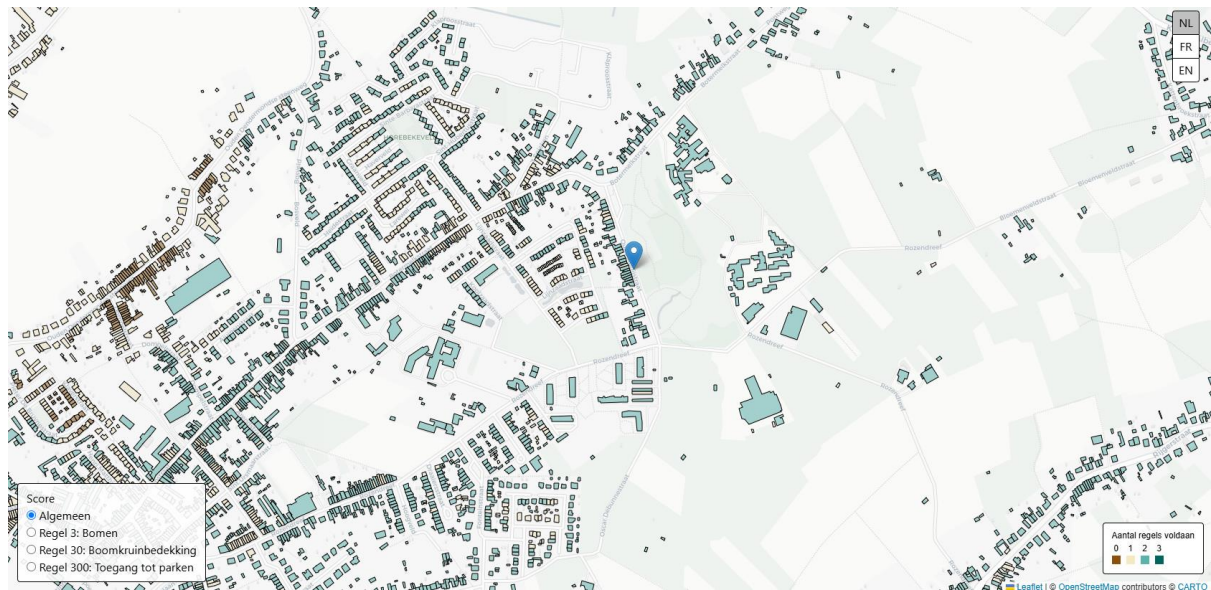
In de buurt rond het Rozekensbos blijkt dat een aanzienlijk aantal gebouwen matig scoort op de **3-30-300 regel** (The Datalab: 3-30-300 Map, z.d.). Deze richtlijn stelt dat iedereen vanuit zijn woning zicht zou moeten hebben op minstens drie bomen, dat boomkronen minimaal 30% van het straatbeeld vanuit de lucht zouden moeten bedekken, en dat iedere bewoner binnen 300 meter toegang zou moeten hebben tot een openbaar groengebied van minstens één hectare. Wanneer we figuur 3 en 4 bekijken, zien we dat het merendeel van de woningen rondom het Rozekensbos een score van 2 (wat wil zeggen dat ze aan 2 van de 3 regels voldoen) kent. De woningen verder van het park gelegen kennen vaker een score 1 (wat betekent dat ze aan 1 van de 3 regels voldoen) op deze regel.

Slechts de helft van de bewoners heeft vanuit de woning zicht op minstens drie bomen. Hoewel de boomkronen minder dan 30% van het straatbeeld bedekken wanneer we het van bovenaf bekijken, heeft elke bewoner binnen 300 meter toegang tot een openbaar groengebied van minstens één hectare. Vermoedelijk gaat het hierbij vaak om het Rozekensbos.

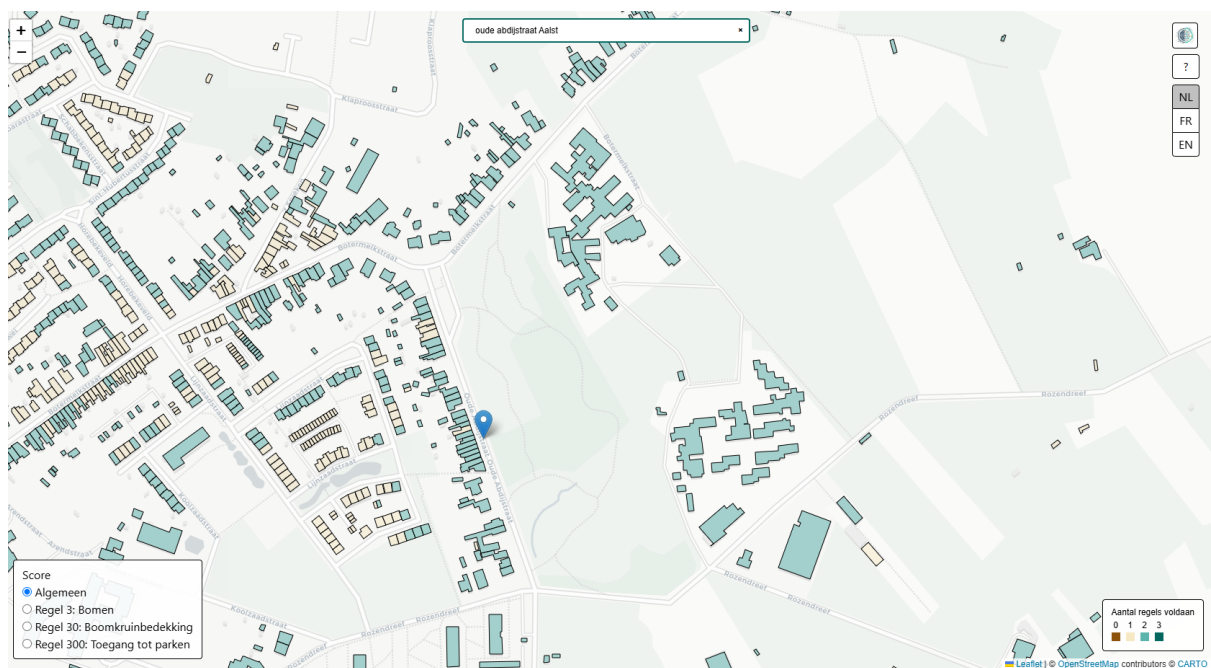

Figuur 3 Overall score 3 – 30 – 300 regel Aalst, Rozekensbos, groot

Bron: Greenpeace, The Datalab

Figuur 4 Overall score 3 – 30 – 300 regel Aalst, Rozekensbos, ingezoomd

Bron: Greenpeace, The Datalab

Wat het type **groen** betreft, zie figuur 5, bestaat het groen tussen de woonblokken (de Dewaco-blokken) en de wijk voornamelijk uit laag groen. Ook in het Rozekensbos zelf domineert laag groen. Ten noordoosten van het bos is daarentegen vooral hoog groen aanwezig, terwijl de oostzijde van de wijk wordt omgeven door landbouwgroen.

Figuur 5 Type groen in Aalst, Rozekensbos

Bron: Leefkwaliteit Vlaanderen

Wanneer er naar **verplaatsingsmogelijkheden** gekeken wordt, zie tabel 6, is het aantal wagens per 100 huishoudens in de buurt 94,1. Dit is lager dan het gemiddelde in Aalst (105,3), Oost-Vlaanderen (114,5) en het Vlaams Gewest (112,6). Buslijn 1 stopt aan de Oude Abdijstraat (vertrekpunt Stedelijk Ziekenhuis, passeert ook langs het station van Aalst). De bus rijdt op frequente basis, meerdere keren per uur. De *walkabilityscore* in het bebouwd gebied rond het Rozekensbos is relatief hoog (6,37). Deze internationale wetenschappelijke score voorspelt in welke mate een omgeving aanzet tot dagelijks wandelen of fietsen. Buurten met veel basisfuncties, voldoende woondichtheid en een goed netwerk van wandel- en fietspaden scoren hoger en stimuleren zo gezond en duurzaam verplaatsingsgedrag (Gezond Leven, 2025).

In de nabije omgeving van het Rozekensbos bevinden zich verschillende diensten en **voorzieningen**, zoals twee voedingswinkels en supermarkten. Een bakker is in de directe omgeving echter niet aanwezig. Er zijn vier snackbars. Er is een nabijgelegen voetbalveld, sporthal en het park. Daarnaast zijn er ook verschillende zorgvoorzieningen en twee scholen in de buurt.

3.1.3 Populatie in de buurt

De wijk telt 2150 **inwoners** in het Bosveld, 474 in de Rozendreef en 107 in Ten Rozen. Op het vlak van geboortenationaliteit en **herkomst** ligt het aandeel inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit (23,7%) hoger dan het Vlaamse gemiddelde (19,6%). Naar herkomst zien we dat 33,5% van de bevolking een niet-Belgische herkomst heeft (zie tabel 6). Beide indicatoren namen ook sterk toe de afgelopen 10 jaar.

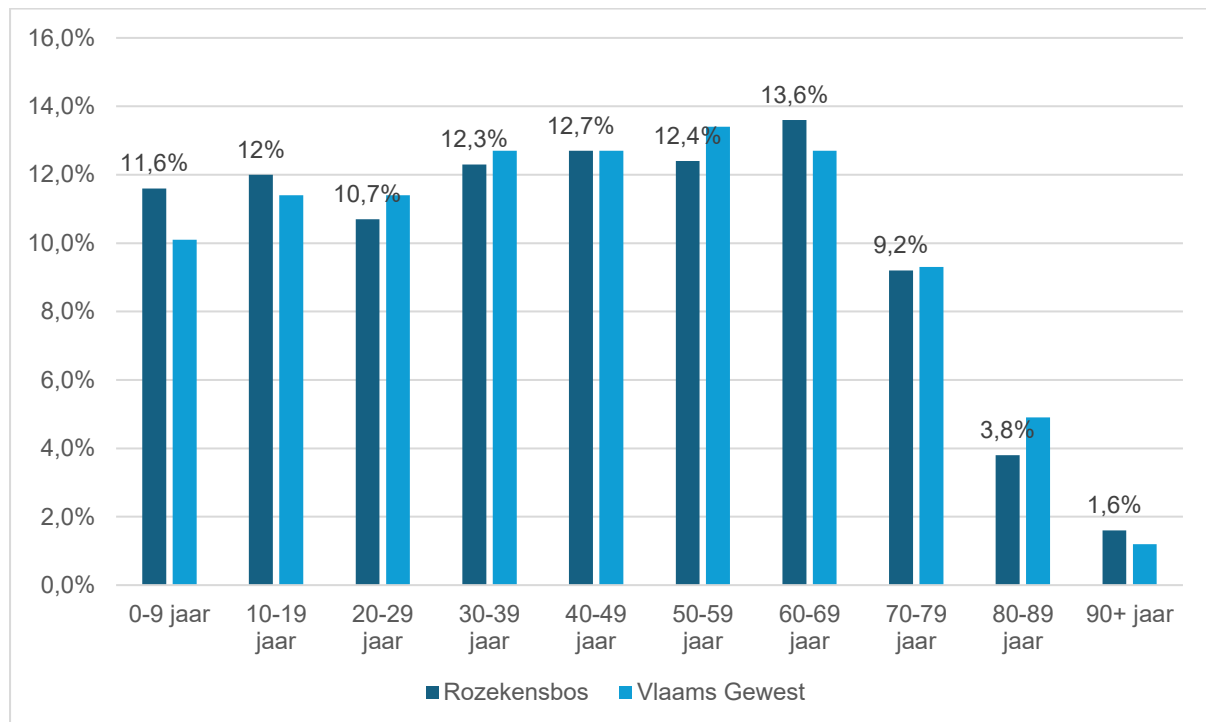
De **groene druk** ligt met 43,1% iets hoger dan het gemeentelijk gemiddelde van (39,1%), terwijl de interne vergrijzing iets lager ligt (25% tegenover 29%), zie tabel 6.

Naar **leeftijdsverdeling** (zie figuur 6) zien we dat de jongere leeftijdsgroepen iets sterker vertegenwoordigd zijn in vergelijking met het Vlaams Gewest. Het omgekeerde gaat op voor de oudste leeftijdsgroepen.

Figuur 6 Leeftijdssamenstelling buurt rond het Rozekensbos & Vlaams Gewest, in %

Bron: Provincies in Cijfers

Wanneer we kijken naar de gezondheidssituatie, dan zien we dat 18,3% van de inwoners in de buurt rond het Rozekensbos het statuut van een **chronische aandoening** heeft. Dit is hoger dan het gemiddelde voor Aalst (15,5%), de provincie Oost-Vlaanderen (16,2%) en het Vlaams Gewest (16,2%), zie tabel 6.

3.1.4 Sociaal-economische status

De socio-economische achtergrond van de inwoners van het afgebakende gebied ligt gemiddeld lager dan het gemiddelde voor de gemeente, Oost-Vlaanderen en het Vlaams Gewest (zie tabel 6). Zo ligt het gemiddeld netto belastbaar inkomen op € 16 968, tegenover € 21 881 euro in het Vlaams Gewest. Dezelfde lijn wordt voortgetrokken in het aandeel mensen met een **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering**, wat bijna dubbel zo hoog is als het gemiddelde in het Vlaamse Gewest. Ook op vlak van **vervangingsinkomen** zien we een gelijkaardig patroon, waarbij zowel onder de actieve bevolking als onder de 65-plussers relatief veel personen recht hebben op een vervangingsinkomen.

3.2 De case in kaart: gezonde straten indicatoren

De gezonde straten indicatoren geven een eerste inschatting van de buurt door middel van observatie van de onderzoekers. De observaties gebeurden aan de hand van de 10 indicatoren (zie tabel 1), aangevuld met foto's van de buurt, genomen door de onderzoekers. In tabel 7 vind je de toepassing van de indicatoren in de buurt rond het Rozekensbos.

Tabel 7 Gezonde Straten Indicatoren toegepast op de buurt rond het Rozekensbos

Indicator	Toepassing in de buurt rond het Rozekensbos
Mensen kiezen ervoor om te wandelen, fietsen en het openbaar vervoer te gebruiken	<p>In de buurt rond het Rozekensbos konden we enkele fietsers en wandelaars zien, zeker bij mooi weer in en aan het Rozekensbos en tussen de Dewaco-blokken. In het Rozekensbos zijn verschillende wandelpaden en is er geen gemotoriseerd verkeer toegelaten. Er zijn verschillende bushaltes, waarvan sommige uitgerust zijn met enkele fietsnietjes. Op sommige plaatsen is het voetpad smal en moeten fietsers op de rijweg.</p>
Voetgangers uit alle lagen van de bevolking	<p>Tijdens de observatie zagen we mensen van verschillende etnische achtergronden op straat. Kinderen verplaatsen zich zelfstandig naar school. Aan de bushalte Oude Abdijstraat is een verhoogd voetpad zodat mensen met verminderde mobiliteit makkelijker op en van de bus kunnen.</p>

Gemakkelijk oversteken

Er zijn enkele zebra's, zonder stoplicht, bijvoorbeeld aan de sporthal, aan het Rozekensbos, aan Levensvreugde en aan enkele bushaltes. Voor ons ontbrak een zebra tussen de Dewaco-blokken en het Rozekensbos. In de rustigere stukken van de buurt, bijvoorbeeld in de Lijnzaadstraat, is het makkelijk om zonder zebra over te steken.

Mensen voelen zich veilig

De straten leken goed onderhouden, maar in sommige straten is het voetpad smal of oneffen. 's Avonds brandde de straatverlichting, maar er waren weinig mensen op straat. In een groot deel van de buurt geldt een zone 30. Er zijn tijdelijke verkeerscontroles.

Dingen om te zien en te doen

Er zijn enkele speeltuigen in de verschillende stukken van de buurt rond het Rozekensbos. Het park is divers: er is water, zitplekken, infoborden, speeltuigen, ... Er is weinig horecagelegenheid waargenomen. Er hing aan de Dewacoblokken een affiche van de Wereldkeuken.

Plaatsen om te stoppen en te rusten

In de buurt rond het Rozekensbos zijn er enkele zitbanken met soms een vuilbak, bv aan de speeltuigen. In het Rozekensbos zijn banken en een lange picknicktafel. Tussen de Dewaco-blokken is er soms veel wind.

Mensen voelen zich ontspannen

Mensen gaven een ontspannen indruk in de buurt rond het Rozekensbos. Over het algemeen geeft de buurt een nette indruk. Er is veel groen, het gras wordt afgereden en de speeltuigen onderhouden. Op sommige plaatsen ligt er afval.

**Niet teveel
lawaai**

De buurt rond het Rozekensbos leek overdag rustig. Er is wel wat verkeer, maar er zijn ook veel wegen met weinig verkeer en wandelroutes waar geen gemotoriseerd verkeer toegelaten is. In het Rozekensbos hoor je vogels.

**Propere
lucht**

Vele straten zijn rustig, er wordt niet snel gereden of hard opgetrokken. In een groot deel van de buurt geldt een zone 30. Er zijn veel plekken waar men te voet naartoe kan met een goede luchtkwaliteit, zoals tussen de velden en in het Rozekensbos. In de straten waar veel verkeer is, moeten fietsers op de rijweg.

Schaduw en beschutting

Aan de bushalte aan het Rozekensbos en aan de Rozendreef zijn bushokjes waar je kan schuilen tegen de regen. In het Rozekensbos bieden de paden tussen de bomen en struiken schaduw en beschutting. Er zijn bomen aangeplant in de woonwijken.

3.3 Buurtveranderingen

3.3.1 Buurtlevensverhaal in hoofdstukken

De buurt rond het Rozekensbos in Aalst is doorheen de jaren heel wat veranderd. In het buurtlevensverhaal vertellen buurtbewoners en buurtbetrokkenen over de belangrijkste veranderingen in hun buurt gelinkt aan eenzaamheid. Ze vertellen over wat verdwenen is, wat is gebleven en hoe deze veranderingen eenzaamheid doorheen de jaren hebben veroorzaakt, voorkomen of verminderd. De resultaten weerspiegelen het perspectief van de deelnemers aan de focusgroep buurtlevensverhalen. Dit perspectief kan mee bepaald worden door individuele kenmerken zoals leeftijd, geslacht, achtergrond en persoonlijke ervaringen evenals door de groepsdynamiek tijdens het gesprek. Het is belangrijk om deze mogelijke beïnvloedende factoren mee te nemen in het lezen van de resultaten. We starten met een schets van het buurtlevensverhaal aan de hand van **6 hoofdstukken**.

3.3.1.1 Hoofdstuk 1: Van een arme buurt naar een rijkere buurt

De buurt heeft een geschiedenis als arbeiderswijk, met (in het begin) goedkope sociale appartementen en een volks karakter. Een buurtbewoner vertelde: *“De bourgeoisie woonde op de markt, de chique plaats zogezegd, en het personeel ging aan de andere kant [= de kant van de buurt rond het Rozekensbos] wonen.”* Als je in deze buurt woonde was je armer, maar dat had een positieve impact op eenzaamheid. Er was veel solidariteit: *“Arme mensen zitten meer bijeen (...) Die zitten samen en gaan elkander helpen. Ze zaten allemaal in hetzelfde straatje.”* Echter, doorheen de jaren werd de buurt aantrekkelijker voor kopers en steeg de kostprijs. Dit zorgde ervoor dat er nieuwe mensen in de buurt zijn komen wonen. Daarmee veranderde het sociale en kon dit volgens een buurtbewoner ook gelinkt worden aan verbondenheid en eenzaamheid in de buurt want: *“Als je je minder voelt, ga je natuurlijk niet zo graag [om] met mensen die op u neerkijken. Dat is normaal hé.”*

3.3.1.2 *Hoofdstuk 2: Verstedelijking en instroom van nieuwkomers*

Er werd verteld dat de buurt de laatste jaren was veranderd door verstedelijking en een toename aan woningen. Hierdoor kwamen er meer mensen wonen in de buurt, wat leidde tot een gevoel dat er *“geen binding meer is met niemand”*. Verschillen in cultuur, taal en leefgewoonten worden vaak benoemd als drempels tot interacties met elkaar: *“Je kan niet met iemand verbinding maken als je elkaar niet kan begrijpen”*. Tegelijk wijzen bewoners op een toename van jongere bewoners die overdag werken of elders hun sociale leven uitbouwen. Een buurtbewoner vertelde: *“Als ze thuis komen hebben ze rust. Hun leven speelt ergens anders af, niet meer in de straat”*. Dit maakt het moeilijker om elkaar spontaan te ontmoeten in de straat en draagt bij aan een gevoel van eenzaamheid in de buurt.

3.3.1.3 *Hoofdstuk 3: Verdwijnen van ontmoetingsplekken en diensten*

Deelnemers vertelden hoe ontmoetingen zich afspeelden in buurtwinkels, op straat, in cafés of via de melkboer, de postbode en andere diensten aan huis. Een buurtbetrokkene vertelde: *“Vroeger waren er meer buurtwinkels en meer gelegenheden om te ontmoeten”*. Vandaag zijn die plekken vaak verdwenen of moeilijker bereikbaar, zeker voor mensen met beperkte mobiliteit of financiële middelen. Dit maakt de drempel om elkaar te ontmoeten groter en dit werd gelinkt aan eenzaamheid in de buurt.

“Op den duur ging alles weg en dan worden de mensen ook een stukje gedwongen. Allee niet gedwongen, maar ze gaan ook terug naar een bepaalde eenzaamheid waar dat er ook geen contact is. (...) dat hangt van een heleboel dingen af: financiële, bereikbaarheid, hebben de mensen een auto? Moeten ze een abonnement [kopen]? Want alles wordt duurder (...) Er wordt geen rekening gehouden met mensen die [het] daar moeilijk mee hebben, hè.”

Het verdwijnen van plaatsen voor ontmoeting laat zich voelen in de buurt. Tegelijk worden nieuwe ontmoetingen moeilijker door regels en kosten. Mensen krijgen minder kansen om elkaar spontaan te ontmoeten en trekken zich terug uit de buurt, wat bijdraagt aan het ervaren van eenzaamheid.

3.3.1.4 *Hoofdstuk 4: Digitalisering en het minder met elkaar praten*

Een andere belangrijke verandering die deelnemers zagen, was de invloed van digitalisering op sociale relaties in de buurt. Waar mensen vroeger buiten zaten en met elkaar spraken, blijft men nu vaker binnen. *“Vroeger kwamen de mensen 's avonds buiten, vooral in de zomer, en iedereen zat voor zijn deur en er werd gepraat, en er werd van alles georganiseerd”*. Vandaag gebeurt ontspanning in de eigen woning en communiceren mensen via berichtjes, burenbellen niet meer aan om hulp te vragen. Die digitalisering zorgt ervoor dat mensen meer op zichzelf leven en minder afhankelijk zijn van burens of de buurt, aldus de deelnemers. *“Mensen trekken hun plan alleen.”* Er wordt minder sociale controle ervaren, minder spontane hulp, en het gevoel dat iedereen vooral zijn eigen leven leidt. Dat gebrek aan face-to-face contact in de buurt heeft volgens bewoners een invloed gehad op eenzaamheid in de buurt.

3.3.1.5 Hoofdstuk 5: Komst van het Rozekensbos en andere ontmoetingsmogelijkheden

Wat geholpen heeft om eenzaamheid te voorkomen en te verminderen in de buurt was volgens de deelnemers de komst van nieuwe plekken en mogelijkheden, waar buurtbewoners elkaar opnieuw beginnen ontmoeten. De aanleg van Het Rozekensbos bijvoorbeeld werd door een buurtbewoner omschreven als een gezellige, toegankelijke plek, *“nog het enige hier dat nog aantrekkelijk is, en dat nog een ontmoetingsplaats is. Ja, overdag, dat is zo. Je kan daar altijd mensen tegenkomen, je bent daar nooit alleen.”* Ook de volkstuintjes, de oprichting van het buurtcomité en het buurthuis de Klaproos, dat op het gelijkvloers van één van de Dewaco-blokken ligt, worden expliciet vermeld als positieve veranderingen om eenzaamheid in de buurt te voorkomen en te verminderen aangezien ze mensen aanmoedigen om opnieuw meer naar buiten te komen.

3.3.1.6 Hoofdstuk 6: Blik op de toekomst...

In de toekomst zagen buurtbewoners zowel uitdagingen als kansen. Er leeft bezorgdheid over de verdere verstedelijking en verstening van de buurt, met steeds minder groene ruimte en ontmoetingsplekken: *“Wat er hier aan het gebeuren is in de toekomst, vind ik niet trotsvol, om terug natuur weg te geven om, ja, winstbejag.”* Tegelijk leefde er een sterk verlangen naar kleinschalige, buurtgerichte initiatieven: een paviljoentje in het Rozekensbos, een zaaltje om samen te komen, recreatieve ontmoetingsplekken. Voldoende plaatsen om te ontmoeten zou kunnen helpen om eenzaamheid tegen te gaan: *“dat er genoeg ruimtes ontmoetingsmomenten zijn, dat er genoeg capaciteit is om de eenzaamheid in te dammen”*. Maar bewoners benadrukten ook dat dit niet genoeg is: er is nood aan structurele ondersteuning en betrokkenheid vanuit het beleid. *“Eenzaamheid oplossen, dat kan alleen de overheid. Wij hebben ideeën genoeg.”* De hoop met betrekking tot eenzaamheid en de buurt was dat er blijvend aandacht zou zijn voor plaatsen om elkaar te ontmoeten, voor het luisteren naar bewoners en voor betrokkenheid bij wat er in de buurt veranderde.

3.3.2 Belangrijke veranderingen in het buurtlevensverhaal

Wanneer we kijken naar de veranderingen in het buurtlevensverhaal met de 6 hoofdstukken, kunnen we **5 grote veranderingen** waarnemen. We schetsen ze in dit onderdeel meer in detail.

3.3.2.1 Veranderingen in ontmoetingsplaatsen, en link met eenzaamheid

De komst van het Rozekensbos vormt een eerste positieve verandering in de plekken waar buurtbewoners elkaar ontmoeten en steun of herkenning vinden. Volgens bewoners was het park voor de heraanleg *“een groot weiland en landbouwgrond”*. Vandaag wordt het Rozekensbos beschouwd als een door de buurtbewoners gewaardeerde plek waar je anderen ongedwongen kan ontmoeten in de buurt, onder andere dankzij de nieuwe inrichting met een vijver, een brugje en zitbanken: *“Je komt daar mensen tegen. Je zit op de bank, er passeert iemand, je zegt goeiedag. Soms blijven die dan staan en dan babbel je. Je kent ondertussen al mensen als je hier woont.”* De bomen zijn zo geplaatst dat kinderen er kunnen spelen en op kunnen klimmen. Verschillende deelnemers gaven aan trots te zijn op deze plek, aangezien er nu definitief niet meer op gebouwd mag worden, terwijl er aanvankelijk plannen waren voor de aanleg van een nieuwe woonwijk. Het bos wordt vaak bezocht door buurtbewoners, die er onder meer wandelen of gebruik maken van de grote barbecue van Natuurpunt. Volgens een buurtbewoner helpt dit tegen eenzaamheid: *“Er is altijd iemand. En als je zin hebt om over het weer te babbelen dan kan je dat doen. [...] Er is minder eenzaamheid doordat er mensen samenkomen he.”*

Daarnaast werd **de meiboomtraditie** sinds kort terug geïntroduceerd in de buurt. Elk jaar op 1 mei wordt deze traditie opnieuw gevierd: *“Wij hebben die traditie met het buurtcomité opnieuw in leven gebracht, nu tien jaar geleden”*. Een buurtbetrokkene bevestigt dit: *“Vroeger, 40 jaar geleden, toen ik klein was, stond daar ook een meiboom. Maar gedurende 40 jaar is daar niets gebeurd.”* De meiboom wordt op een centrale plaats in de buurt geplant, *“zodat iedereen hem goed kan zien staan”*. Dit biedt bewoners een gelegenheid om samen te komen, bijvoorbeeld wanneer er een receptie wordt georganiseerd, waardoor ze zich verbonden kunnen voelen met elkaar en tot rust kunnen komen. Daarnaast heeft ook **het geboortebos** binnen het Rozekensbos een belangrijke symbolische waarde. Een deelnemer vertelde dat *“kinderen er om de zoveel jaar bomen kunnen planten”*.

Een al langer bestaande gelegenheid om mensen te ontmoeten is **het carnaval**, samen met de bijhorende kermis. Specifiek in de buurt rond het Rozekensbos wordt de week na het officiële carnaval, het Arendcarnaval georganiseerd door de wijk Arend. Daarbij trekken deelnemers in een rondtocht door de wijk en stoppen ze bij verschillende cafés. Volgens deelnemers is dit echt een positief moment van ontmoeting, omdat het *“volk samentrekt”* en mensen uit de buurt met elkaar verbindt. Zulke initiatieven helpen mensen om zich minder alleen te voelen en geven hen de kans om anderen te leren kennen. Dit kan gevoelens van eenzaamheid verminderen. Toch wordt deze vorm van ontmoeting niet door iedereen als even positief ervaren. Zo merkte een deelnemer op dat het vooral gaat om wagens en kostuums die al eerder in de grote stoet reden, maar nu *“half afgebroken”* zijn. Daarnaast wordt aangehaald dat *“veel mensen al zat zijn nog voor het begint.”* Sommigen vrezen dat het evenement hierdoor bijdraagt aan een marginaal imago van de buurt.

Ondanks al deze veranderingen is een opvallend terugkerend thema in de focusgroepen het **verdwijnen van spontane ontmoetingen in de straat**: *“Vroeger kwamen de mensen ’s avonds buiten, vooral in de zomer, en iedereen zat voor zijn deur. En er werd gepraat, en er werd van alles georganiseerd”*. Doordat mensen minder buitenkomen geeft een deelnemer toe dat *“als je alleen bent in je omgeving, je je nog een beetje eenzamer voelt”*. Het wegvallen van deze laagdrempelige sociale interacties draagt bij aan gevoelens van eenzaamheid, zeker bij mensen die al weinig sociaal contact hadden.

3.3.2.2 Veranderingen in het aanbod, en link met eenzaamheid

Veranderingen in het aanbod hebben betrekking op de evolutie van activiteiten en evenementen, zowel op vaste als op tijdelijke plaatsen. In Aalst kwamen in de focusgroepen twee belangrijke veranderingen op dit vlak aan bod.

Een eerste opvallende positieve verandering is de **oprichting van het buurtcomité**. Wanneer deelnemers gevraagd werden naar plaatsen waar men buurtgenoten kan ontmoeten, werden vaak de activiteiten van het buurtcomité genoemd. Een deelnemer licht toe dat het gaat om *“een relatief nieuw buurtcomité”*, dat onder andere de Botermelkstraat, de Oude Abdijstraat, het Salaartsbos, de Matexi-wijk en enkele omliggende woningen omvat. Tegelijkertijd werd opgemerkt dat bij activiteiten van het comité vaak dezelfde mensen aanwezig zijn: *“Als er iets met dat buurtcomité gedaan wordt, het zijn altijd dezelfde he, dat je ziet. En er vallen er ook, sommigen worden ouder, er vallen er ook weg he”*.

Toch geeft een deelnemer aan dat als ze een normale activiteit organiseren, ze gemiddeld *“rond de 150 mensen zien.”*

Verder werden **nieuwe initiatieven** genoemd als een verandering in relatie tot eenzaamheid. In onder andere het bos, maar ook bij de appartementsgebouwen worden regelmatig activiteiten georganiseerd. Er wordt gepicknickt, samengezeten aan grote tafels en er zijn stoelen voorzien om samen te komen. Initiatieven zoals een barbecue waarbij *“iedereen van de blokken iets meebrengt”* of *“de aanleg van een petanquebaan”* toonden hun waarde, aangezien ze *“mensen kunnen verbinden”*. Een buurtbewoner geeft aan dat ze eens per maand in elke blok van de Dewaco-blokken een koffietafel aan de inkom zetten: *“Zo kunnen mensen die binnenkomen een tas koffiedrinken en geven we hun folders mee over de komende activiteiten”*.

Toch wijzen bewoners op het **wegvallen van enkele initiatieven in de Dewaco-blokken** die juist de samenhang in de buurt kunnen bevorderen. Zo werden er informele ontmoetingsplaatsen georganiseerd door buurtbewoners zelf, die inmiddels niet meer plaatsvinden. Een bewoner vertelde hoe hij met eigen inzet regelmatig een ontmoetingsplek creëerde in de zaal onder de Dewaco-blokken: *“Ik deed dat vrijwillig. Ik deed de boodschappen alleen, ik ging cola of koffie gaan halen en koeken gaan halen, alles behalve bier. De mensen die kwamen, die hadden dan iets om te komen babbelen, en te doen”*. Na een half jaar werd dit initiatief stopgezet door de eigenaar van het gebouw, de sociale huisvestingsmaatschappij Dewaco (vandaag onderdeel van Woonmaatschappij Dender-Zuid): *“In een keer was dat gedaan. Gewoon voor die 50 euro dat wij misschien gingen verdienen in de maand.”* Volgens verschillende bewoners heeft dit een duidelijk impact gehad op de sociale verbondenheid binnen het gebouw: *“Ja, dat was voor de mensen hier, dat was plezant he, je kon hier komen babbelen.”* Ook andere informele activiteiten verdwenen. Een voorbeeld hiervan zijn de gratis yogalessen die door een buurtbewoner werden georganiseerd: *“Ja, want ik ben hier vroeger nog naar de yoga geweest. [...] En in één keer was dat gedaan. Ja, die mevrouw vroeg daar niets voor he. We mochten een bijdrage geven voor een goed doel voor mensen in India die ze steunde. Dat was eigenlijk plezant.”* Dergelijke initiatieven droegen volgens buurtbewoners bij aan het versterken van de onderlinge relaties en het tegengaan van eenzaamheid. De afschaffing ervan wordt dan ook als een gemis ervaren.

3.3.2.3 *Veranderingen in bereikbaarheid en toegankelijkheid, en link met eenzaamheid*

Bereikbaarheid en toegankelijkheid blijken eveneens belangrijke aspecten te zijn waar de afgelopen jaren veranderingen in zijn opgetreden. Een positief punt dat vaak naar voren kwam in de focusgroepen is de **openheid en vrije toegankelijkheid** van bepaalde plekken, zoals het Rozekensbos. Het ontbreken van sociale controle of verwachtingen werd als positief ervaren: *“Je kan er gewoon gaan zitten en iets meenemen, er is niemand die commentaar geeft”*. Daarnaast benadrukten deelnemers het belang van **universele toegankelijkheid** in publieke ruimtes. Het Rozekensbos wordt gezien als een plek waar iedereen welkom is, ongeacht achtergrond of financiële situatie: *“Iedereen kan daar naartoe, dus al gelijk welke kleur dat je hebt, je moet niets betalen”*. Voor velen is het bovendien één van de weinige plekken in de buurt die echt vrij toegankelijk zijn. *“In een straal van vijf, zes kilometer is dat ook het enige dat bereikbaar is voor iedereen, dat geen geld kost”*.

In de focusgroepen werd ook duidelijk dat bereikbaarheid en mobiliteit een invloed hebben op eenzaamheid. Dit gaat enerzijds over de **letterlijke bereikbaarheid**: *“Voor mij is toegankelijkheid echt belangrijk. Voor veel senioren is het moeilijk, niet omdat het ver is, maar het zijn geplaveide straten. Er is geen direct vervoer. Dus als ze een bus nemen, moeten ze helemaal omrijden en weer terugkomen”*. Anderzijds gaat het om de **mentale afstand**. Hoewel de fysieke afstand niet groot is, kan het passeren van een bepaald punt de drempel verhogen. Zo werd het voorbeeld aangehaald van het sociaal restaurant in Aalst, dat verhuisde van de ene kant van de brug naar de andere. Voor mensen die het

restaurant vroeger bezochten, werd deze verandering een grotere drempel, omdat ze de brug moesten oversteken. Tegelijkertijd zijn de bewoners aan de andere kant van de brug juist blij met de verhuizing en komen zij er nu vaker.

3.3.2.4 Veranderingen in (on)aantrekkelijkheid en kwaliteit, en link met eenzaamheid

Een vierde type veranderingen heeft betrekking op de (on)aantrekkelijkheid en kwaliteit van de buurt in relatie tot eenzaamheid. **Visuele kenmerken** blijken een belangrijke rol te spelen in hoe bewoners hun omgevingen beleven. Het Rozekensbos werd meermaals genoemd als een plek die niet alleen functioneel, maar ook esthetisch aantrekkelijk is. Bewoners omschreven het als *“een mooi stukje natuur, met prachtige* aan hun vier gesloten muren van hun woning. Zo kunnen gevoelens van eenzaamheid en isolement worden verminderd.

Hoewel publieke ruimtes vaak als visueel aantrekkelijk werden ervaren, wezen deelnemers ook op negatieve visuele elementen die het gebruik ervan belemmeren. Zo werd bij de volkstuintjes gesproken over een **gebrek aan onderhoud**: *“Maar als je nu ziet hoe dat die volkstuintjes eruitzien. Dat valt niet te onderhouden he. [...] Zoals deze zomer met die regen, dat schoot uit de grond. Dat kon je niet meer tegenhouden”*. Ook in het Rozekensbos merkten bewoners dat achterstallig onderhoud en verwaarlozing de uitstraling van de plek beïnvloedden: *“Het wordt niet onderhouden en we hebben onkruid langs alle kanten”*. Bovendien leidt de verspreiding van zaden tot ongewenste begroeiing in voortuinen: *“Alle voortuintjes krijgen een nieuwe fauna en flora”*. Volgens sommige bewoners zorgt dit ervoor dat mensen minder geneigd zijn om buiten te komen, waardoor spontane ontmoetingen niet meer plaatsvinden.

Naast visuele aspecten vormen ook **praktische ongemakken**, zoals drassigheid en hoog gras, als obstakels voor het gebruik van de buurt: *“Nu met dat weer he. Dus ik ben met de hond gaan wandelen onlangs en ik zakte erin”*, *“Wat mij enorm tegensteekt in de zomer, is dat het gras hier maar twee keer in de zomer wordt afgereden”*. Deze zichtbare verloederingen van deze ruimtes zorgden voor teleurstelling: *“Een prachtig initiatief [...] en het is gewoon verloederd”*. De deelnemers noemden ook vervuiling door achtergelaten afval als storend: *“Ze laten alles gewoon achter. [...] Dat is echt waar he, respect”*. Wanneer deze plaatsen minder aantrekkelijk worden, verliezen ze hun functie als ontmoetingsruimte, wat eenzaamheid in de hand kan werken.

3.3.2.5 Veranderingen in maatschappelijke evoluties, en link met eenzaamheid

Tot slot zijn er ook enkele maatschappelijke tendensen die een invloed hebben op eenzaamheid in de buurt rond het Rozekensbos.

Volgens meerdere **deelnemers leven mensen vandaag de dag in een ander tempo dan vroeger**. *“Tijdens je werktijd ben je van huis weg. [...] Je komt thuis en je valt in uw zetel en je komt niet meer buiten”*. Daarnaast lijkt er steeds minder ruimte te zijn voor toevallige ontmoetingen: *“Mensen hebben zo veel mogelijkheden nu. Ze hebben hobby's, ze hebben sportactiviteiten... [...] Ze hebben geen tijd, ik zal het zo maar zeggen”*. Deze ontwikkeling wordt door sommige deelnemers benoemd als **“een maatschappelijk gebeuren”** waarbij de nadruk sterker is komen te liggen op het **individuele en het persoonlijke leven**: *“Het is altijd zo druk. Als mensen thuiskomen hebben ze rust. Hun leven speelt*

ergens anders af, niet meer in de straat". Een andere deelnemer bevestigde deze verandering: *"Iedereen trekt zijn plan nu alleen. Dus als je iemand nodig hebt, ja, dan ga je niet meer bij de burens aankloppen. Maar je belt naar ik weet niet wie"*. Door het verdwijnen van deze spontane vormen van contact, ervaren mensen minder verbondenheid met hun buurt, wat volgens verschillende deelnemers gevoelens van eenzaamheid kan versterken.

Vervolgens werd ook de **digitalisering** besproken, die volgens meerdere deelnemers een grote impact heeft gehad op eenzaamheid. Mensen blijven sneller binnen omdat er toch genoeg afleiding is zoals televisiekijken of op de gsm scrollen. *"Men communiceert via de digitale wereld en niet meer via de naaste burens"*. Deelnemers halen aan dat ze het jammer vinden dat *"kinderen niet meer buiten spelen en tabletspelers zijn"*. Ook jongeren lijken hun sociale interacties steeds vaker te digitaliseren: *"De jeugd heeft zijn gsm, heeft allee ja, die doen van alles met hun 'jukebox'. Die spreken nog niet met elkaar he, die komen aan de deur en die bellen niet he, die sturen een bericht: 'ik sta voor uw deur'"*. Buurtbewoners halen aan dat ouderen moeilijkheden ervaren door deze digitale omslag. De druk om digitale tools te gebruiken wordt als een obstakel gezien: *"Ze dwingen eigenlijk de oudere mensen om ook een smartphone te pakken, want je moet, je komt nergens toe, je moet werken via een QR code. Die mensen weten begot niet wat dat is"*. Hierdoor raken sommigen sociaal geïsoleerd, niet enkel omdat fysieke contacten afnemen, maar ook omdat essentiële diensten ontoegankelijk worden: *"Dat maakt dat mensen eenzaam worden omdat ze niet meer kunnen bellen naar de dokter of naar hun bank"*.

Daarnaast hadden de deelnemers het over een **gebrek aan stabiele burensrelaties**, dat vaak genoemd wordt als een oorzaak van vervreemding. Leegstand, verhuisbewegingen en de instroom van nieuwe bewoners zorgen voor een verlies aan herkenbaarheid en verbinding in de buurt. Een deelnemer merkte op: *"Vroeger was dat hier een volksbuurt, iedereen kende iedereen. Maar ja, [...] als ik gepensioneerd ben, kende ik hier eigenlijk niemand meer. [...] Vraag mij niet wie er 100 meter verder woont, want dat weet ik niet meer"*. Het **gevoel van overzicht verdwijnt**: *"Met de instroom van enorm veel nieuwe mensen ben je dat overzicht kwijt, en laat je los. Je laat dat dus los, en je kring wordt kleiner"*. Een bijkomende drempel die hierbij werd aangehaald is de **aanwezigheid van taalbarrières en culturele verschillen**. De taalbarrière maakt communicatie en onderlinge interactie moeilijker: *"Er komen andere culturen. Dat is de trend momenteel. Maar er zijn taalbarrières"*. Niet alleen taal, maar ook **verschillen in leefgewoonten en sociale normen** vormen een belemmering voor het opbouwen van stabiele burensrelaties: *"En hun gewoontes, hun leefgewoontes... In bepaalde culturen zijn de vrouwen, contact met mannen, goedendag zeggen dat is not done. Dus die leven in een gemeenschap met vrouwen alleen bijvoorbeeld"*.

3.4 Wandelinterviews

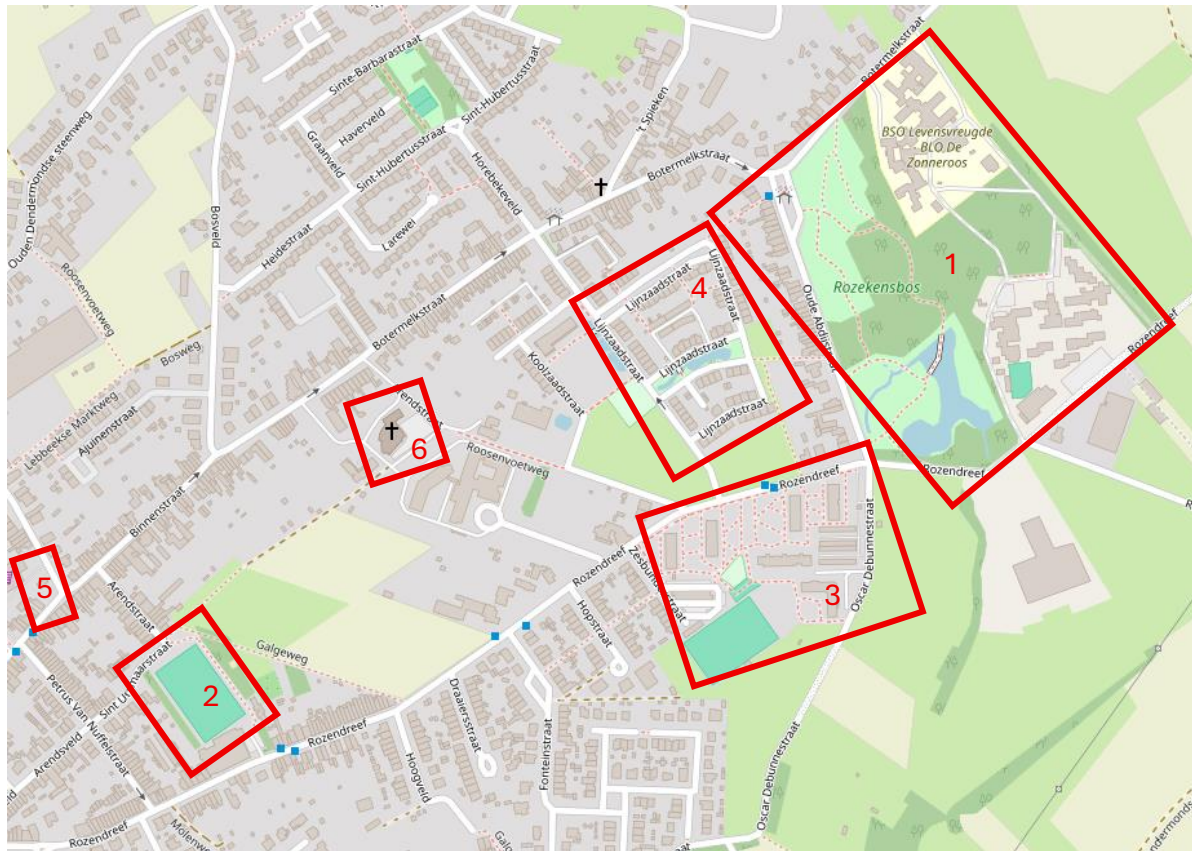
3.4.1 Inleiding

In dit onderdeel bieden we een antwoord op de vraag wat de rol is van fysieke buurtkenmerken in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid en hoe en waarom die kenmerken betekenisvol kunnen zijn in het voorkomen en verminderen van eenzaamheid. Hiervoor gingen we met inwoners al wandelend en fietsend in gesprek tijdens 'wandelinterviews'. We benoemen in dit onderdeel de kenmerken van de buurt die door de deelnemers aangehaald zijn en we delen op welke manier en waarom ze voor de deelnemers van belang zijn voor het voorkomen en verminderen van eenzaamheid, zie ook figuur 7 met een overzicht van de benoemde kenmerken tijdens de wandelinterviews.

Figuur 7 Overzicht buurtkenmerken benoemd tijdens de wandelinterviews

1. Rozekensbos
2. Sportveld 'Ten Rozen'
3. De Rozendreef
4. Matexiwijk
5. Delhaize
6. Kerk

3.4.2 Het Rozekensbos

Bijna alle deelnemers halen het Rozekensbos aan als een overwegend positieve en aangename plek. Het Rozekensbos is een park dat vaak gebruikt wordt, zeker bij mooi weer. Het is een echte trekpleister voor **rust en ontspanning**. Het is een aantrekkelijke plek omdat je er veel verschillende dingen kan doen, zowel alleen als in gezelschap.

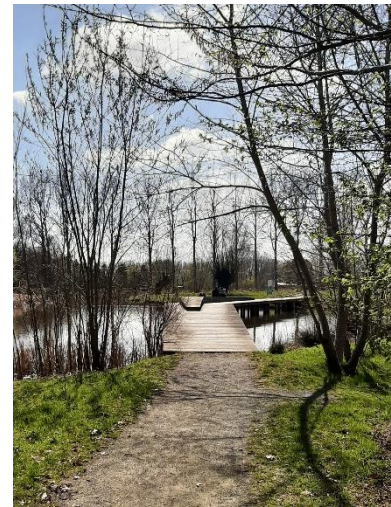
Eerst en vooral wordt het park gebruikt om even **alleen** te zijn en tot rust te komen. Het is een plek die rust en ontspanning biedt wanneer mensen het moeilijk hebben, en mensen kiezen voor het Rozekensbos als plek om hun zorgen te vergeten, om even thuis weg te zijn, om uit de eenzaamheid te zijn, om om te gaan met stress, zonder met anderen in contact te treden. Het feit dat er verschillende dingen te zien en veel te beleven valt, en de nabijheid van dieren (vogels in en aan het water, paarden in de weides vlakbij) spelen hierin een positieve rol. Twee deelnemers vertellen over hoe het Rozekensbos hen helpt op moeilijkere momenten:

“Ik zit in het groen, hè? Ja, met die bomen voor me. Hier kom ik soms als ik het moeilijk heb. Als ik mijn hoofd eens moet leegmaken. Want normaal gezien ... zit mijn reiger hier, dat is mijn reiger hé. Ja, hij volgt mij. Als ik mijn reiger zie, dan weet ik van ‘Alles is oké, alles komt goed.’ En dat is normaal mijn boomstam waar dat ik ga opzitten. Maar hij is versleten. Maar dat geeft toch rust, hè? Dus nu zit ik daar dan een keer graag, op het brugje. En normaal staat dat hier allemaal vol met bloemen. Ja, het is nog wat vroeg hé.”

“Ik kom naar het Rozekensbos om een keer uit eenzaamheid te zijn. Om een keer in het groen te zitten, om in de natuur te zitten. Het is een andere vibratie buiten dan binnen hé. Het is een andere vibratie in de natuur dan tussen die betonnen stenen.”

Daarnaast is het ook een leuke plek om in **gezelschap** te ontspannen op de brug of te picknicken aan de lange tafel, of alleen of in gezelschap een wandeling te maken door het park. Zo vertelt een deelnemer dat het Rozekensbos ervoor zorgt dat mensen buiten komen, wat kan bijdragen aan het verminderen van eenzaamheid: *“En die eenzaamheid ja... Het Rozekensbos heeft er veel toe bijgedragen dat iedereen meer buiten komt. Dat is heel positief. Ik vind dat zelf een aangenaam stuk om in te wandelen.”*

Bovendien kom je er altijd wel iemand tegen, ook mensen die verder weg wonen. Het is bijvoorbeeld een populaire plek om foto's te nemen voor een trouw of communie. Het Rozekensbos wordt vooral gezien als een plek waar je komt met mensen die je al kent. Er nieuwe mensen leren kennen, voelt te hoogdrempelig: *“In het Rozekensbos kom je mensen tegen. Soms ken je er mensen en dan blijf je daar*

mee praten. Maar met nieuwe mensen denk ik, gaat dat voor mij zelfs moeilijker zijn. Niet dat ik dat niet wil doen, maar je voelt dat de mensen ook een afstand creëren. Ja, zo, 'ik loop hier, ik wil hier wandelen, maar ik wil niet praten'."

Het park biedt ontspanning aan mensen van **verschillende leeftijden**, en trekt zowel mensen alleen als gezinnen en groepjes vrienden aan, volgens de deelnemers. Ook voor kinderen is het een fijne plek. Dit wordt zowel aangehaald door mensen die er met als zonder (klein)kinderen komen. Er zijn diverse speelmogelijkheden voor kinderen, en zeker het feit dat er veel natuurlijke speelelementen en speeltuigen zijn, valt in de smaak. Voor mensen zonder kinderen wordt het als fijn ervaren dat je er kinderen kan zien spelen. Er is voor elk wat wils. Het is een meerwaarde dat er veel verschillende hoekjes en kantjes zijn. Er is veel **keuze** aan plekken om te zitten, wandelen, rusten ... zonder dat het te druk aanvoelt. Voor een deelnemer mag het zelfs nog verder gaan: *"een café met een terras"* aan het Rozekensbos, waar je een koffie kan gaan drinken, *"dat zou in de omgeving omarmd worden"*.

Het park is **kwaliteitsvol aangelegd**, wordt goed onderhouden en wordt als proper en overzichtelijk ervaren. Dat maakt het aangenaam om in te vertoeven. Veel mensen kiezen er dan ook voor om er naartoe te gaan. Het is ook een interessante en leerrijke plek, met informatieborden over de geschiedenis van het park. Sommigen vinden het hinderlijk dat mensen afval achterlaten of dat er te weinig vuilbakken staan. *"En nu ligt het proper. Je ziet geen afval liggen. Soms liggen er papiertjes van snoep of een blikje."*

Het Rozekensbos wordt als zeer **bereikbaar en toegankelijk** aanzien. Het park is **gratis** toegankelijk, heeft geen hekken, en veel omwonenden hebben geen eigen tuin. Het is langs verschillende kanten bereikbaar. Enkel in de winter en wanneer het geregend heeft, zijn vele paadjes niet bewandelbaar: *"Maar als het nat is in de winter kunnen we hier te weinig doen, het is te drassig."* Ook meer banken plaatsen zouden de toegankelijkheid en het gebruik van het park kunnen verhogen: *"Heb je gezien hoeveel banken dat er staan? Niets! Nergens! Er staat nergens een bank voor eens te zitten, voor te ... Dat zijn zo die kleine tools die men zou kunnen... niks he."*

Er klinkt **trots** in de stemmen van de mensen als ze over het Rozekensbos spreken. Deelnemers zijn trots om deze plek bij hen in de buurt te hebben, en ze zijn er ook trots op dat het zo goed onderhouden wordt. Voor sommigen voelt het ook echt aan als 'hun tuin', ze ervaren een gevoel van **eigenaarschap** over het Rozekensbos. Zo klinkt het ook bij deze deelnemer: *"Dat is onze tuin en we hebben daar geen onderhoud aan. Stad Aalst doet dat allemaal."*

3.4.3 Sportveld 'Ten Rozen'

Het sportveld 'Ten Rozen' wordt benoemd als een ontspanningsplek voor kinderen en jongeren. Dit wordt vooral omschreven als een vrij toegankelijke ontmoetingsplaats van vroeger. Vroeger kwamen jongeren er samen om te voetballen, kon je er makkelijk komen wandelen en stonden er speeltuigen voor kinderen.

Nu is het sportveld afgezet met hekken en enkel voor clubs toegankelijk en betalend. De privatisering zorgt ervoor dat de jeugd uit de buurt er niet meer op kan. Je kan niet meer helemaal rond het veld wandelen en de speeltuigen ogen verloederd, volgens de deelnemers. Het sportveld neemt nu vooral veel ruimte in beslag die nu niet meer publiek toegankelijk is. Een deelnemer vertelt dat ze dit als een verslechtering ervaart, omdat jongeren nu een plek minder hebben om samen te komen en te sporten, ook al oogt het nu properder. Ze vervolgt dat het Rozekensbos mogelijks te ver is voor die jongeren: *"Hier in de buurt is nu niks meer, enkel het Rozekensbos, maar ik denk niet dat die van hier naar dat Rozekensbos gaan."*

3.4.4 De Rozendreef

3.4.4.1 De Dewaco-blokken

De Dewaco-blokken, dit zijn de sociale appartementsblokken gelegen aan de Rozendreef, kortweg 'de blokken', zijn recent opgefrist. Zowel de deelnemers die er wonen als zij die er niet wonen, vinden het een echte **verbetering**. Het geeft een mooier beeld, zowel aan de blokken zelf als aan de buurt, zoals deze deelnemer aangeeft: *"Maar die blokken zijn ondertussen ook bijna allemaal gerenoveerd. Ik vind het heel mooi gedaan. Dat is allemaal met kleurtjes, die terrassen. De terrassen staan ook al voller."* Dit geeft wat tegengewicht aan het negatieve imago van de blokken. Er leeft de idee dat hier veel mensen in moeilijkheden wonen. Er wonen tegenwoordig veel oudere mensen en mensen met een migratieachtergrond. Veel deelnemers die in de blokken wonen spreken zich uit over het **gebrek aan contact** met andere bewoners van de blokken. Een deelnemer beschrijft het als volgt: *"Niet iedereen die in die blokken zit, ken je. En niet iedereen die in die blokken zit, wil contact met u. Ja, ja. Dus je gaat ook uzelf niet uitnodigen bij iemand, hè?"* In de inkomhallen blijft het contact beperkt tot een goeiedag: *"Maar dat de mensen meer zouden kunnen samenkomen. Want nu, ik ken zelfs niet iedereen in mijnen blok. Je komt ze soms tegen in de gang dat ge goeiedag zegt, maar verder heb je geen contact meer."*

3.4.4.2 De publieke ruimte tussen de blokken

Niet enkel de blokken zelf, maar ook de publieke ruimte tussen de blokken, is van betekenis voor eenzaamheid. Dit zijn plaatsen waar mensen elkaar kunnen tegenkomen, maar meer dan een goeiedag wordt er niet uitgewisseld. Deelnemers vinden het vaak ook vreemd dat er zo **weinig volk** tussen de blokken rondloopt, hoewel er toch veel inwoners zijn. Hierdoor is er weinig leven tussen de blokken, en ook weinig contact tussen de inwoners. Een deelnemer omschrijft: *“Het enige dat ik hier mis, is de mensen. Je hebt hier zes blokken staan. Maar er is geen beweging. Ik vraag mij soms af waar die mensen allemaal zijn.”*

Het is voor buurtbewoners niet altijd duidelijk waarom ervoor gekozen is om het zo open aan te leggen. Dit creëerde meer **wind**, waardoor een deelnemer omschrijft dat ze nu minder snel buiten komt. Meer buiten komen biedt net mogelijkheden voor spontane contacten met burens:

“Rond de blokken heb je altijd een stoot van wind. Vroeger, voor de vernieuwingen stonden er meer hagen en bomen en dan was er niet zoveel wind, omdat dat meer afgeschermd was. [...] Nu staat er daar een bank in de volle wind. Als ik comfortabeler buiten zou kunnen zitten, dan zou ik het wel meer doen. Als je buiten zit, heb je rapper contact. Er zijn mensen die goeiedag zeggen, ze beginnen een babbeltje te doen en dan leer je mensen kennen uit andere blokken die je anders niet kent of niet ziet.”

Banken op andere plaatsen zouden kunnen helpen om andere doelgroepen buiten te krijgen, zo luidt ook het voorstel van een deelnemer: *“Dus ik vind wel dat ze meer plaatsjes zouden moeten maken waar je gezellig kan zitten. Niet zoals die banken, die staan nu aan de speeltuigen, dat is goed voor mensen die hun kinderen daar laten spelen, maar om te ontspannen ga je niet bij de kinderen zitten die altijd roepen en tieren.”*

Het negatieve imago komt ook terug wanneer het over de ruimte tussen de blokken gaat. Er ligt regelmatig afval of mensen sluikestorten, deels omdat het niet voor alle inwoners duidelijk is hoe de containers werken. Er leeft bovendien de beleving dat er drugsproblemen zijn. Tussen de blokken voelt het voor bepaalde mensen, vooral ouderen en vrouwen haalden dit aan, **onveilig** aan 's avonds en 's nachts. Er hangen mensen rond, er wordt ook negatief over gepraat waardoor er een onveilig gevoel ontstaat, ondanks goede verlichting. Deelnemers mijden deze plek dus ook liefst 's avonds:

“Vroeger ging ik dikwijls rond 12u 's nachts nog met de hond wandelen. En hoewel er toen meer hagen en zo waren, had je niet zo'n schrik zoals nu. Hoewel het hier goed verlicht is, hè? Maar dat gevoel is anders. Ik weet het niet. Ik vind dat ze de mensen meer schrik aanjagen. Vroeger voelde ik me toch veiliger om 's nachts of in 't donker buiten te komen dan nu.”

3.4.4.3 De Klaproos

De **Klaproos** komt ook regelmatig aan bod tijdens de gesprekken als ontmoetingsplaats. Deze plaats wordt vooral aangehaald door mensen die er vlakbij, in de blokken wonen. Men vindt het jammer dat de Klaproos minder vaak open is dan vroeger. Toen was dit vaak open, en heerste er een gevoel van ongedwongen gezelligheid. Mensen kwamen er samen, dronken er een koffie, speelden een spelletje...

Er zijn verschillende pogingen geweest om het open te houden als ontmoetingsplek. Vandaag de dag opent het enkel wanneer de buurtwerker op voorhand een berichtje stuurt. Het trekt evenwel steeds dezelfde mensen aan.

3.4.4.4 De volkstuintjes

De volkstuintjes waren in het begin mooi onderhouden, maar geven tegenwoordig een wat **verloederde** indruk. Deze plek wordt niet vaak omschreven als een plek waar je contacten met burens hebt, maar geen van de deelnemers was een actieve gebruiker van de volkstuintjes. Sommigen zouden dit liever als 'tuin' gebruiken om in te zitten en ontspannen, dan als moestuin, maar daarvoor kan het niet gebruikt worden: *"Planten ga ik niet zeker doen. Ik heb liever gewoon een plaats om te zitten of om een barbecue te doen."*

Er leeft ook onduidelijkheid over voor wie ze bedoeld zijn, hoe het werkt, en waar je er info over kan vinden: *"Dit zijn groentetuintjes waar mensen die hier wonen in kunnen werken. Maar ik denk dat het een initiatief is van het stad. Ik weet dat dat hier is, maar ik weet dus niet het fijne daarvan. Als buurt word je daar niet over geïnformeerd."*

3.4.5 De straat

Veel deelnemers spreken over de straten in relatie tot eenzaamheid. Deelnemers hebben een overwegend negatieve houding tegenover de **contacten** die ze hebben op straat. Je ziet weinig mensen en contacten beperken zich veelal tot een goeiedag. Er leeft de idee dat er vroeger meer met elkaar gepraat werd, dat burens meer samen zaten. Zowel door deelnemers die in de blokken wonen, als uit de Matexiwijk en andere straten, wordt hierover gesproken: *"Dat is ook het enige contact dat wij eigenlijk hebben met de burens: af en toe een snelle babbel of een hand opsteken."* Anderzijds ervaren mensen die met de hond gaan wandelen dat ze net snel en makkelijk contact maken met mensen op straat. Dit zijn vaak korte en vluchtige babbeltjes: *"Als je aan het wandelen bent en je hebt een hondje, dan ga je rapper contact maken. Dan wordt er al eens goeiedag gezegd, maar loop je alleen, dan is het moeilijk om een goeiedag te krijgen, dat is zo verschillend."*

Een veelbesproken onderwerp is de mobiliteit, meer bepaald de **zone 30 en het circulatieplan** in de buurt. Hierover lopen de meningen sterk uiteen. Ook dit beïnvloedt sociale contacten. Zo stelt een deelnemer dat de woning van haar zus nu moeilijker bereikbaar is: *“In het begin waren we allemaal lastig. Ik moet een hele toer doen, voor aan mijn zus haar deur te geraken.”*

En ook **te voet** beleven deelnemers drempels, zo zijn de voetpaden niet altijd van goede kwaliteit, waardoor je aandacht naar de staat van de weg moet gaan:

“De voetpaden liggen er niet altijd goed bij. Als ik van het station kwam, dan ging ik te voet naar huis. Je moest altijd naar beneden kijken op hoe dat het voetpad ligt, dat die tegels niet goed liggen. Er zijn veel voetpaden waar het te smal is om met een kindervagen op te rijden.”

Daarnaast wordt ook gesproken over het **onderhoud** van de straat. Het is voor deelnemers een positief punt dat de straten en het groen goed onderhouden wordt. Mensen waarderen het dat de stad hier zoveel energie in steekt, ze voelen zich gezien als buurt:

“Dat groen perkje met die wadi’s, ik vind dat zeer goed onderhouden. Ik werk veel van thuis en ze zijn hier constant bezig met bosmaaiers en die wadi aan het uitkuisen als er te veel riet in staat. Ik vind dat wel tof dat ze zo'n stukje wildgroen laten en dat langs de kantjes mooi afdoen.”

3.4.6 Handelszaken en cafés

Deelnemers beschrijven dat er veel handelszaken en cafés **verdwenen** zijn. Dit zagen we ook in het buurtlevensverhaal terugkomen. Volgens deelnemers beïnvloedt dit het **sociaal karakter van de buurt**: er zijn minder plekken om samen te komen en elkaar te ontmoeten in de buurt. Doordat er minder cafés zijn, leven mensen meer op zichzelf, wat eenzaamheid in de hand kan werken, stellen enkele deelnemers. Zo vertelt iemand dat *“alles verdwijnt. Het sociaal karakter, de samenhang... Waar ga je mensen samenbrengen? Cafés zijn er niet meer. De jeugd kan ook niet op café of ze gaan naar andere etablissementen. Restaurants in de buurt: geen. Zelfs geen kleine restaurantjes.”*

Vandaag de dag is er *“enkel nog de Delhaize en de apotheek overgebleven”*, en enkele cafés. De aanwezige supermarkt is voor sommige deelnemers te duur en te beperkt van aanbod, en mist buurtkarakter. De aanwezige cafés worden door deelnemers omschreven als *“niet uitnodigend”*. Daardoor moeten inwoners zich verder verplaatsen, uit de buurt, voor boodschappen of om op café te gaan. Deze verplaatsingen gebeuren minder makkelijk te voet of met de fiets, wat de kans op spontane ontmoetingskansen in de buurt vermindert:

“Als we aan het fantaseren waren toen we hier net kwamen wonen, zeiden we ‘We kunnen te voet achter onze vis op vrijdag. En als ik op mijn pensioen ben, moet ik geen bus of auto hebben, want we kunnen te voet tot aan de viswinkel en de beenhouwer.’”

Voor enkele deelnemers zou er een winkeltje mogen bijkomen in een leegstaand pand op de benedenverdieping van één van de blokken: *“Een winkeltje, al was het enkel met verse groenten en brood, dat zou hier zou niet misstaan.”* Anderzijds, wie mobieler is, ervaart dit verdwijnen van winkels niet als zo'n gemis.

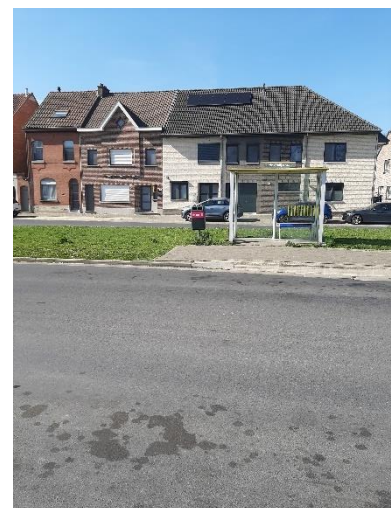
3.4.7 Aan de kerk

Over het algemeen wordt verteld dat de kerk minder en minder gebruikt wordt, maar het zaaltje wordt wel nog gebruikt. Het is een atypisch herkenningspunt, want het is een moderne kerk, geen klassieke kerk met een toren. Een deelnemer vertelt dat deze plek vaak als doorsteek gebruikt wordt. Ze kwam vroeger vaak met kinderen langs het pleintje aan de kerk, omdat het een mooie en rustige plek is waar geen verkeer komt. Tegelijkertijd stelt deze deelnemer ook dat de afgelegen ligging het ook wat onveilig doet aanvoelen.

3.4.8 Ligging van de buurt

Wat betreft de ligging, zijn deelnemers tevreden dat hun buurt dicht bij het stadscentrum ligt en tegelijkertijd zijn ze trots dat er veel groen en natuur rondom hen is. Het stadscentrum is goed **bereikbaar** met de fiets en de bus, er is een station op fietsafstand, en in het stadscentrum zijn veel winkels en ontspanningsmogelijkheden, zoals plekken om een koffie te gaan drinken: *“We hebben in de stad enorm veel winkels. En je hebt om de 10-15 minuten een bus. Dat is een luxe!”* Ook voor mensen die zich eenzaam voelen, zijn er voldoende mogelijkheden in de buurt, stelt een deelnemer: *“Maar als je alleen bent en je voelt je eenzaam, dan vind ik wel dat er voldoende opportuniteiten zijn hier in de buurt. Je kan mooi wandelen. Je kan makkelijk drukke plaatsen waar meer mensen aanwezig zijn bereiken. Je kan aan sport doen.”*

We horen dat deelnemers vooral **de rust en de natuur** in hun buurt waarderen. Er leeft een grote tevredenheid met de aanwezigheid van groen in de omgeving, zeker in vergelijking met het stadscentrum. De verhouding tussen bebouwing, woningen en bereikbaarheid enerzijds, en groen en natuur anderzijds zorgt voor tevredenheid met de woonplaats: *“Je hebt een mooi uitzicht en je zit toch wel in het groen. Ik vind het heel rustig. En invalswegen: je zit rap op de autostrade en je zit rap in de stad. En toch zit je buiten alle drukte, dus ik vind dat wel ideaal gelegen.”* Voor enkele deelnemers zorgt die rustige omgeving ervoor dat ze tot rust komen: *“Dus dat stuk voel je, dat is nog bewoond, en dan kom je hier en dan is dat zo van ‘zucht’. Hoor je de vogeltjes? Hier voel je van ‘we komen hier een beetje alleen’ en we komen wat tot rust. Er is nog veel rust en groen in Aalst.”* Die tevredenheid weerklinkt bij mensen die al lang in de buurt wonen, maar ook voor zij die er nog niet zo

lang wonen of er niet zelf voor kozen om in de buurt te wonen: *“Ik ben eigenlijk tevreden dat ik hier terechtgekomen ben omdat, oké, je hebt hier wel huizen, maar je hebt hier dat stukje groen.”*

Ondanks deze tevredenheid met de ligging, wordt er wel negatief gekeken naar de plannen voor **nieuwe verkavelingen** in de buurt. Er leeft de vrees dat dit het rustige karakter van de buurt onder druk zal zetten. Dit zal volgens deelnemers zorgen voor veel nieuwe woningen, met ook meer verkeer en drukte. Er zal minder natuur en weids zicht zijn, volgens de deelnemers. Er is onbegrip dat projectontwikkelaars dit kunnen doen, en particulieren niet. Er leeft het gevoel dat dergelijke beslissingen boven de hoofden van de huidige inwoners gemaakt worden. Een deelnemer geeft aan dat als er woningen bijkomen, dat er dan ook aan nieuwe voorzieningen gedacht moet worden: *“Als je ziet wat voor een verstedelijking hier bezig is. Dat is zot! Vanop dit punt zie je: dit is project één, twee, drie. Woonuitbreiding moet er zijn, maar je moet ook andere voorzieningen maken.”*

3.4.9 Plaatselijke evenementen

Er worden ook **activiteiten** aangehaald die plaatsvinden in de buurt, zoals activiteiten georganiseerd door het buurtcomité, of de rommelmarkt en carnaval in de wijk, zo vertelt een deelnemer: *“Ze zetten de meiboom recht en dan aperitieven we daar, een gezellig samenzijn. Er komt eigenlijk veel volk op af. En veel met de fiets.”*

De **kostprijs** van activiteiten of ‘iets gaan doen’ houdt sommige deelnemers tegen om sociale activiteiten te ondernemen: *“Het leven wordt duur. Want ze zeggen altijd ‘je moet je dingen doen’. Ja, ja, maar dat kost geld! Gaan wandelen kost geen geld, maar als het goed weer is, heb je ook eens dorst. Een terrasje doen kost ook direct geld. Ergens naartoe gaan kost geld hé.”*

Het is niet voor iedereen duidelijk wat er precies te doen is in de buurt, of hoe je **informatie** hierover kan vinden. En ook niet iedereen is even betrokken in wat er georganiseerd wordt:

“Er zijn hier wel wat dingen. Maar om één of andere reden zijn wij daar niet heel diep in betrokken. Er is hier carnaval, maar dat zegt me eigenlijk heel weinig. Dus dat is hier wel een evenement. En als het goed weer is, komen wij dan wel een keer iets drinken, maar het is niet dat we hier echt super betrokken zijn.”

3.4.10 Maatschappelijke veranderingen

Net als in het buurtlevensverhaal, spreken deelnemers uit in de wandelinterviews ook veel over demografische veranderingen in hun buurt. Ze merken op dat er meer mensen met een **migratieachtergrond** komen wonen, in lijn met de cijfers uit de desktop analyse. Het contact tussen mensen zonder en met migratieachtergrond verloopt niet makkelijk. Enerzijds spreken ze niet altijd

elkaars taal, anderzijds bevindt hun sociaal leven zich op andere plekken. Enkele deelnemers die al lang in de buurt wonen vertellen dat ze de inwoners kenden toen ze er kwamen wonen, maar het is moeilijker om de nieuwe mensen te leren kennen die er sinds dan bijgekomen zijn. Er komen vooral jongere of anderstalige mensen bij, waarmee het moeilijker contact maken is volgens deze deelnemers. Enerzijds omdat ze het gevoel hebben dat mensen druk aan het werk zijn en na het werk in hun eigen woning zitten. Anderzijds omdat de beleving leeft dat mensen met een migratieachtergrond hun sociale netwerken minder in de buurt liggen.

“Als er een huis te koop staat, dan wordt dat meer en meer gekocht door mensen met een migratieachtergrond en op den duur voel je je, niet echt een vreemde in uw straat, maar dat wordt zo meer ... Die leven ook in hun eigen wereld en die maken geen contact met u, ook al willen we dat wel of willen we een goeiendag zeggen.”

Daarnaast zien we dat processen van **digitalisering** en **individualisering** benoemd worden en in verband worden gebracht met eenzaamheid. Een deelnemer vertelt hierover: *“Door het feit dat ieder op zich is, voelen veel mensen zich waarschijnlijk eenzaam. Die laptops, die telefoons, tv, nu worden de kinderen vanaf dat ze kunnen zitten voor tv gezet zodat ze braaf zouden zijn. Dat zijn geen warme, gezellige dingen hè?”*

Voor mensen met een **drukke agenda** blijkt ook dat contacten met burens minder van belang zijn: *“Doorheen de week zit mijn agenda al redelijk vol, dan ga ik niet meer bij mijn buur aankloppen om te zeggen ‘Hey, gaan we nog een babbeltje doen?’.”*

DEEL 4: Conclusies voor de buurt rond het Rozekensbos

4.1 Conclusies

Uit het onderzoek in de buurt rond het Rozekensbos komen 5 grote conclusies naar voor die van belang zijn voor eenzaamheid: 1) ontmoetingsplekken in de buurt, 2) de fysieke inrichting van de buurt, 3) groen en blauw in de buurt, 4) demografische verschuivingen en 5) trots op de buurt.

4.1.1 Ontmoetingsplekken in de buurt

Ten eerste zijn ontmoetingsplekken in de buurt van belang voor eenzaamheid. Het gaat dan over sociale infrastructuur, namelijk plekken die de mogelijkheid bieden om anderen spontaan of gepland te ontmoeten. We kunnen ontmoetingsplekken opdelen in ‘tijdelijke’ en ‘vaste’ ontmoetingsplekken. Tijdelijke ontmoetingsplekken zijn bijvoorbeeld Arend carnaval of de jaarlijkse rommelmarkt. In de buurt is er veel te doen, er zijn dus wel wat mogelijkheden om elkaar te ontmoeten op deze tijdelijke ontmoetingsplekken. Vaste ontmoetingsplekken zijn het Rozekensbos, cafés of de Klaproos. In de buurt zijn er veranderingen geweest wat betreft de vaste ontmoetingsplekken. Cafés en handelszaken zijn de laatste jaren meer en meer verdwenen en de Klaproos is minder vrij toegankelijk. Daardoor zijn de mogelijkheden voor contacten met burens, maar ook met mensen die in de buurt werken, verminderd. Denk hierbij aan een babbeltje kunnen slaan bij een bakker of beenhouwer. Het verdwijnen van dergelijke plekken zorgde er ook voor dat mensen minder op de hoogte zijn van wat er leeft in de buurt. Anderzijds zorgde de komst van het Rozekensbos wel voor meer ontmoetingsmogelijkheden.

Ontmoetingsplekken bieden de mogelijkheid om anderen – uit de eigen buurt of ruimer – te ontmoeten. Ze kunnen eenzaamheid voorkomen, maar ze kunnen ook eenzaamheid ‘breken’. Hierbij is ten eerste van belang dat je als inwoner op de hoogte bent van wat er is in de buurt. Ten tweede is het ook belangrijk dat inwoners zich aangesproken voelen om naar dergelijke plekken te gaan. Het moet aanvoelen als plekken waar je je welkom voelt, die ‘voor jou’ zijn, waar jij mag zijn. Ten derde is het ook helpend als die plekken fysiek en financieel laagdrempelig zijn: namelijk goed te bereiken en gratis of goedkoop om er te vertoeven.

4.1.2 Fysieke inrichting van de buurt

Ten tweede speelt de fysieke inrichting van de buurt een rol voor eenzaamheid. Fysieke inrichting gaat over de **aanwezigheid, kwaliteit, beleving en gebruik van groene en blauwe plekken in de buurt**, en concreter: van **wandelpaden**, van de **ondergrond**, de **gebruikte materialen, zitbanken, picknickbanken of vuilnisbakken**, enz. De fysieke inrichting is van invloed op hoe aangenaam of onaangenaam een plek ervaren wordt, en kan daardoor onder andere sociale interactie makkelijker of moeilijker maken. De fysieke inrichting speelt ook mee in hoe makkelijk of moeilijk het is om ergens te komen of te geraken. Op die manier speelt de fysieke inrichting een rol in hoe een plek gebruikt kan worden en hoe ze beleefd wordt. Hier gaan we specifiek in op wat de fysieke inrichting kan betekenen voor sociale interacties, dat op haar beurt van betekenis kan zijn voor het voorkomen en verminderen van eenzaamheid.

Het Rozekensbos wordt beleefd als een mooi, gevarieerd en natuurlijk park. Er zijn elementen aanwezig in het park die ervoor zorgen dat mensen er graag komen: er zijn banken en een lange picknicktafel. Deze maakt (spontane) sociale interacties makkelijker of moeilijker. De picknicktafel is aangenaam voor grote groepen, maar niet voor verschillende kleine groepjes of mensen alleen. Daarnaast zijn er in het Rozekensbos vuilnisbakken aanwezig die de netheid bevorderen. Ook de natuurlijke materialen die gebruikt worden in het Rozekensbos, worden positief ervaren. Tegelijkertijd zien we dat het park niet altijd even toegankelijk is. Soms liggen de paadjes te nat, voor sommigen zijn er niet voldoende banken. Niet voor iedereen voelt het park altijd toegankelijk aan: vooral vrouwen en oudere mensen voelen zich 's avonds en in het donker niet op hun gemak in het park.

De aanleg en bewandelbaarheid van de straat en voetpaden in de buurt speelt ook mee: hoe zijn ze aangelegd, zijn ze goed bewandelbaar? Vooral oudere leeftijdsgroepen benoemden dat het niet enkel de afstand tot bepaalde plekken is die maakt dat plaatsen toegankelijk zijn of niet, maar ook de kwaliteit van de ondergrond.

De heraanleg rond de blokken op de Rozendreef zorgt voor verminderde ontmoetingskansen. Het wegnemen van begroeiing geeft de wind vrij spel, en samen met de slechte plaatsing van de banken zorgt het ervoor dat het minder aangenaam is om buiten te zitten. Het zorgt ervoor dat bepaalde groepen, zoals ouderen en mensen die minder mobiel zijn, minder aangetrokken worden om naar buiten te gaan. Het draagt er ook toe bij dat deze plek als minder toegankelijk wordt beschouwd. Zich buiten begeven, vergemakkelijkt het hebben van contact met burens, ook al is het maar een kort praatje of een goeiedag.

4.1.3 Groen en blauw in de buurt

Ten derde is groen en blauw, namelijk water, betekenisvol wanneer het gaat over eenzaamheid. Het groen en blauw in de buurt is een belangrijk onderdeel van de fysieke inrichting. De buurt wordt unaniem beleefd als één waar er 'nog wat groen te vinden is', zeker in vergelijking met het centrum. Dit genereert een gevoel van trots om in de buurt te wonen. Er worden diverse groene en blauwe plekken benoemd: het Rozekensbos, de volkstuintjes, groen aangelegde speeltuinen, wadi's tussen de straten, groen dat dieren aantrekt, de nabijheid van de velden en weides voor paarden en weidse zichten.

Dit groen en blauw is **op verschillende manieren van belang** voor de inwoners in relatie tot **eenzaamheid**:

1. De natuur is een goede plek om alleen te zijn. Sommige mensen zoeken het groen op om met eenzaamheid om te gaan. Even je gedachten ordenen, van tussen die vier muren uit, weg van thuis, als het even moeilijker is. Op die manier is het een plek om naartoe te gaan om uit de eenzaamheid te zijn. De natuur is een plek om op jezelf te zijn, waar je alleen kan en mag zijn.
2. De natuur wordt ook gebruikt om alleen te zijn en anderen te zien, zonder met hen in interactie te gaan. In het Rozekensbos is er een diversiteit aan dingen om te doen, waardoor het een aantrekkelijke plek is voor verschillende doelgroepen. Daardoor valt er heel wat te bekijken. Inzake eenzaamheid is het niet altijd noodzakelijk om met mensen in contact te treden, maar soms doet het wel deugd om naar anderen of naar wat er beweegt in de natuur te kijken. Omdat er zit- en rustplekken zijn waar je alleen kan zijn terwijl je toch onder de mensen bent, voelen veel mensen zich welkom op dit soort plekken.
3. De natuur is ook de plek waar je mensen tegenkomt die je niet persoonlijk kent. Die herkenning van anderen is fijn, maar hoeft ook niet meer dan een knikje of een opgestoken hand te zijn. Dit draagt bij tot je gezien voelen. Ook je gezien voelen helpt tegen eenzaamheid.

4. De natuur is ook de plek om heen te gaan met mensen die je kent. Het staat voor veel inwoners die we spraken gekend als een leuke plek om met vrienden, familie, naartoe te gaan. Op die manier is de natuur een meerwaarde als ontmoetingsplek.

De natuur is dus op verschillende manieren betekenisvol voor eenzaamheid. We kunnen echter niet concluderen dat de natuur de plek is om nieuwe banden met mensen tot stand te brengen.

Het groen en blauw dat aangehaald werd, voldoet aan bepaalde **eigenschappen** die ervoor zorgen dat ze van betekenis zijn voor eenzaamheid:

- Er zijn verschillende dingen te doen. Dit trekt verschillende 'doelgroepen' aan. Daardoor valt er veel te beleven en kan je zonder oordeel naar anderen kijken.
- De plekken zijn gratis te bezoeken.
- De plekken zijn toegankelijk. Ze zijn altijd open.
- Er leeft een gevoel van eigenaarschap over de plekken. Mensen voelen zich thuis in het Rozekensbos, alsof het een stukje van hen is.

4.1.4 Trots op de buurt

Ten vierde speelt ook het gevoel van je trots voelen op je buurt mee voor eenzaamheid. Er zijn heel wat zaken die mensen trots maken op hun buurt. De laatste jaren zijn er **investeringen** gebeurd in de buurt. De grootste, meest zichtbare hiervan, is de aanleg van het Rozekensbos. Mensen hebben ook de ervaring dat het groen goed onderhouden wordt. De buurt wordt ook gezien als een goed bereikbare buurt met het openbaar vervoer. Er is elke 10 minuten een bus naar het centrum. Het is niet enkel praktisch en gemakkelijk, maar ook iets waar inwoners trots op zijn. Een andere investering is de opfrissing van de Dewaco-blokken, wat zowel voor inwoners van de blokken als mensen die in de omliggende wijk wonen als positief werd ervaren, omdat het bijdraagt tot een positieve aanblik van de buurt. Deze zaken worden als positieve veranderingen aanzien. Het is belangrijk naar eenzaamheid toe, omdat ze een blijk van erkenning geven aan de inwoners, ze voelen zich gezien. De investeringen dragen bij tot een positiever beeld van de buurt. Bovendien gebeurde de aanleg van het Rozekensbos met inspraak van de buurt. De buurtbewoners werden betrokken en gehoord. Dit geeft een gevoel van eigenaarschap.

Daarnaast zijn er **in de buurt ook zaken verdwenen of op een negatieve manier veranderd**. Deze veranderingen kunnen ervoor zorgen dat mensen zich niet gehoord of gezien voelen. Zo zijn er doorheen de jaren wel wat winkels en cafés verdwenen, wat als een gemis wordt ervaren. Het sociaal restaurant is verhuisd uit de buurt. Het sportveld Ten Rozen was vroeger publiek toegankelijk, en is nu omheind waardoor de voetballende jeugd er niet meer vrij op kan om elkaar te ontmoeten en is de plek niet meer 'voor hen'. Al deze zaken dragen ertoe bij dat mensen zich vergeten voelen als buurt. Dit kan eenzaamheid in de hand werken. De inwoners zien kansen om meer samen te komen, bijvoorbeeld in de Klapproos of in andere leegstaande ruimtes in de blokken, maar de concrete realisatie ervan blijft uit. En ook het lokale buurtcomité ziet de meerwaarde in het hebben van een vaste locatie om samen te komen. Ook de onzekerheid die leeft omtrent de nieuwe verkavelingen zorgt voor een gevoel van angst bij de inwoners. Vandaag dragen deze open ruimtes bij aan het groene karakter van de buurt. Wanneer hier woningen op komen, wordt deze open ruimte geprivatiseerd. Er leven zorgen over wat dit zal betekenen voor het sociaal weefsel, mobiliteit en bereikbaarheid van de buurt. Sommige inwoners zouden hier meer in betrokken willen worden.

4.1.5 Veranderingen in de buurt

Tot slot vonden er de afgelopen jaren verschillende veranderingen plaats in de buurt, die voor mensen meespelen in eenzaamheid. Deze veranderingen zijn **van invloed geweest op het gebruik en de beleving van de ontmoetingsplekken in de buurt, de fysieke inrichting van de buurt, het groen en blauw in de buurt en zich trots voelen op de buurt**. Als buurt aan de rand van de stad, kent de buurt een proces van verstedelijking. De laatste 10 jaar is het bevolkingsaantal gestegen. Maar ook wie er in de buurt woont en de omgang tussen de inwoners, is veranderd. Er zijn meer nieuwe jonge gezinnen en mensen met een migratieachtergrond komen wonen. Mensen geven aan hun burens minder te kennen of te herkennen. De uitdagingen om contact te maken met burens, hebben vooral te maken met het spreken van een andere taal, en andere gewoontes van nieuwe buurtbewoners, zoals een lagere betrokkenheid op de buurt. Hierdoor staat de verbondenheid in de buurt onder druk. Dit zorgt niet alleen voor minder ontmoetingskansen van burens, maar kan ook een gevoel van vervreemding van de burens in de hand werken. En daarnaast is ook de buurtomgeving doorheen de jaren gewijzigd: leegstand geeft een verloederde indruk en draagt bij tot een negatievere aanblik van de buurt. Ook zorgt de komst van nieuwe inwoners ervoor sommige inwoners voor dat ze niet meer weten wie waar woont, wat hen een gevoel van vervreemding van de buurtomgeving geeft.

4.2 Ideeën van en voor de buurt

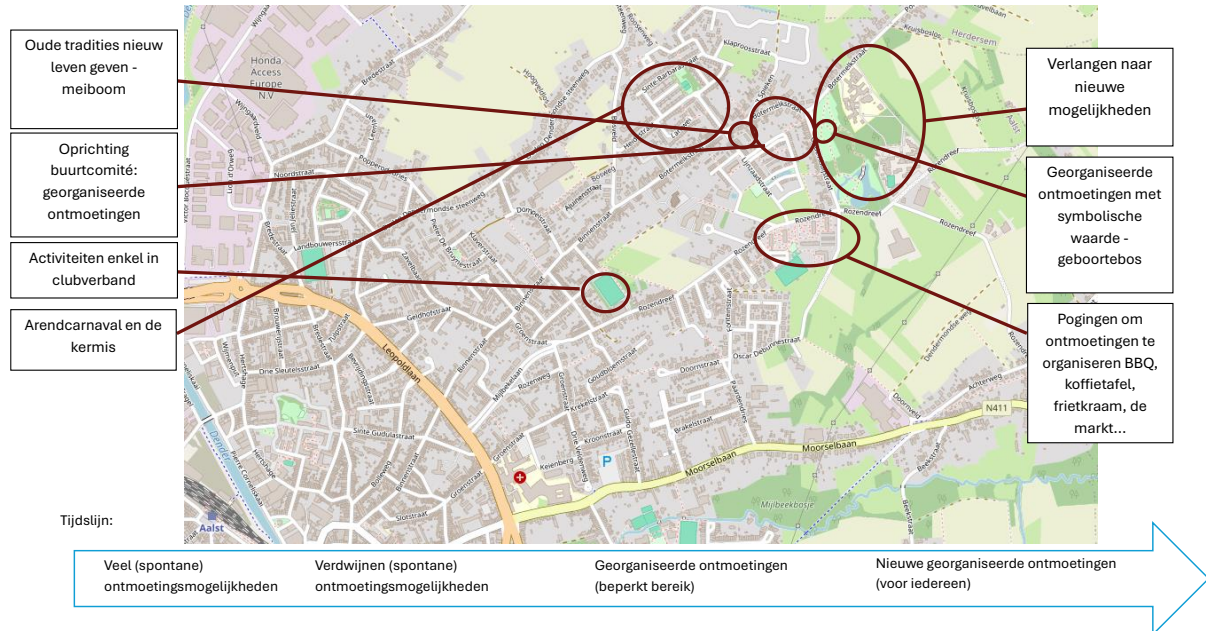
In de reflectiefocusgroep brainstormden we over ideeën voor de toekomst van de buurt, op basis van de conclusies. Er waren 3 groepen van 6, 6 en 5 deelnemers. Wat volgt is de visuele voorstelling van elke conclusie waarrond de groepen in gesprek gingen (figuur 8-12) en een korte omschrijving van deze ideeën bij elke conclusie.

4.2.1 Ideeën rond ontmoetingsplekken in de buurt

Figuur 8 Conclusie ontmoetingsplekken in de buurt

Plekken om samen te komen met de buurt creëren of beter gebruiken.

- Openstellen van de kerkzalen tot openbare ruimtes, gratis te gebruiken door de buurt
- Een 'buurtplek': een open huis waar buurtbewoners zich welkom voelen en in interactie kunnen gaan met bewoners van het woonzorgcentrum
- Ondersteuning van dit soort plekken door de stad: zowel buurtverenigingen ondersteunen bij de organisatie als inwoners stimuleren om deel te nemen aan de activiteiten
- Meer activiteiten in de Klaproos
- Speelparkje aantrekkelijker en uitnodigender maken voor gezinnen met kinderen

Tijdelijke ontmoetingsplekken.

- Bv. straatfeest, rommelmarkt, 'Oude Abdijfeesten'
- Ontmoeting via het groene karakter van de buurt:
 - o Gezamenlijke moestuintjes maken, dus niet apart per persoon zoals de bestaande volkstuintjes, maar samen één moestuin
 - o Oogstfeest
 - o Boerenmarkt met zuivel, groenten, vlees, brood, plantgoed zou een meerwaarde kunnen zijn
- Initiatieven die jong en oud met elkaar verbinden, gebruik makend van de aanwezige organisaties: activiteiten in woonzorgcentrum Ten Rozen organiseren, of bij Levensvreugde, zoals een kookworkshop
- Jaarlijks georganiseerde herfstwandeling, bv. vanuit de stad. Hierbij is herhaling, een terugkerend karakter nodig. Klein beginnen en het de kans geven om groter te worden.

Ontmoeting in het groen.

- Meer groene open ruimtes creëren als ontmoetingsplekken
- Meer zitbanken in de buurt: bv. 'seniorenbanken'

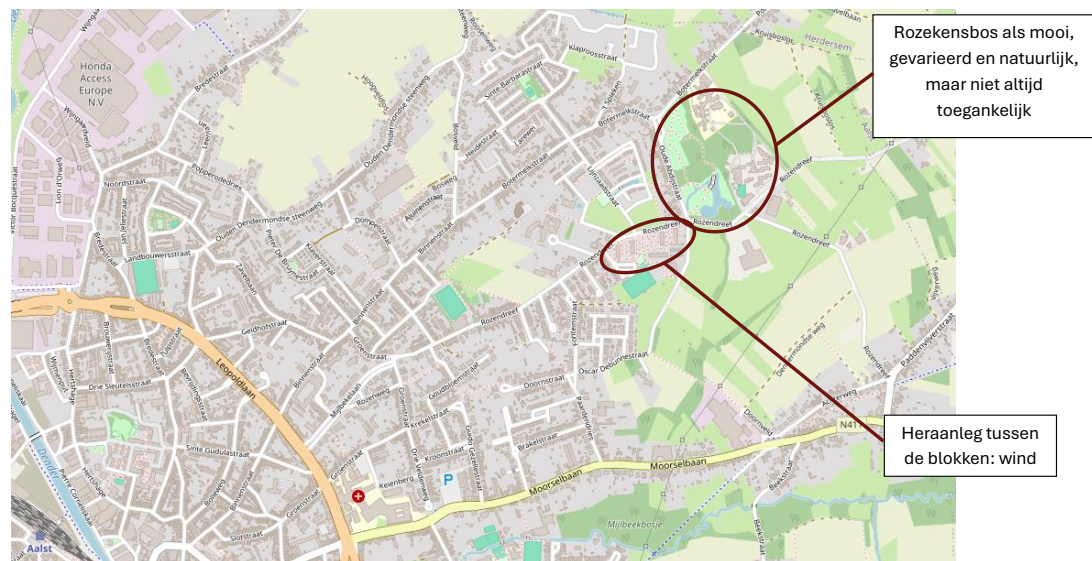

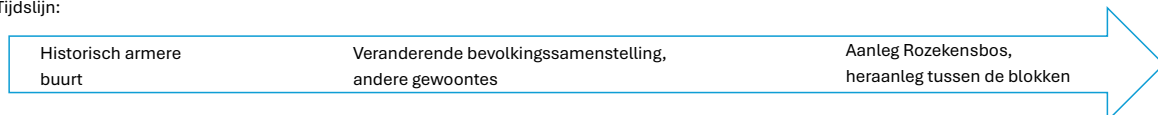
- 'Hittezwemmen': van de vijver in het Rozekensbos een tijdelijke zwemplek maken op warme dagen. Vandaag is dit niet toegelaten.
- Creëren van een 'groen struin-/speelweefsel': verbinding tussen woonzorgcentrum Ten Rozen, Rozekensbos, Levensvreugde, Dewaco-blokken in het groen.

4.2.2 Ideeën rond fysieke inrichting van de buurt

Figuur 9 Conclusie fysieke inrichting van de buurt

Tijdslijn:

Fysieke inrichting voor meer ontmoetingskansen.

- Ontharding van de straten: meer voetgangers = meer 'klap' onder inwoners en passanten
- Minder auto's in de buurt: bewegwijzerde autovrije routes creëren, bv. aansluitend op de haltes van het openbaar vervoer
- Niet enkel één lange picknicktafel, maar meer banken en kleinere tafels in het Rozekensbos

Fysieke inrichting voor een mooiere buurt.

- Muurschildering op de zijgevel van de blokken: kleurrijk, prikkelend, met boodschappen. Het definieert de eigenheid van de buurt. Het maakt de buurt mooier en is een eerste gespreksonderwerp bv. wanneer je op de bus staat te wachten met andere mensen. Het werkt verbindend.
 - o Kan met het uitschrijven van een wedstrijd voor lokaal talent
 - o Met inspraak van de inwoners van de blokken
- Onderhouden van de zitplekken: vervangen van boomstambanken zodat deze terug meer gebruikt kunnen worden. Dit zijn belangrijke plekken om alleen of in gezelschap te zitten.

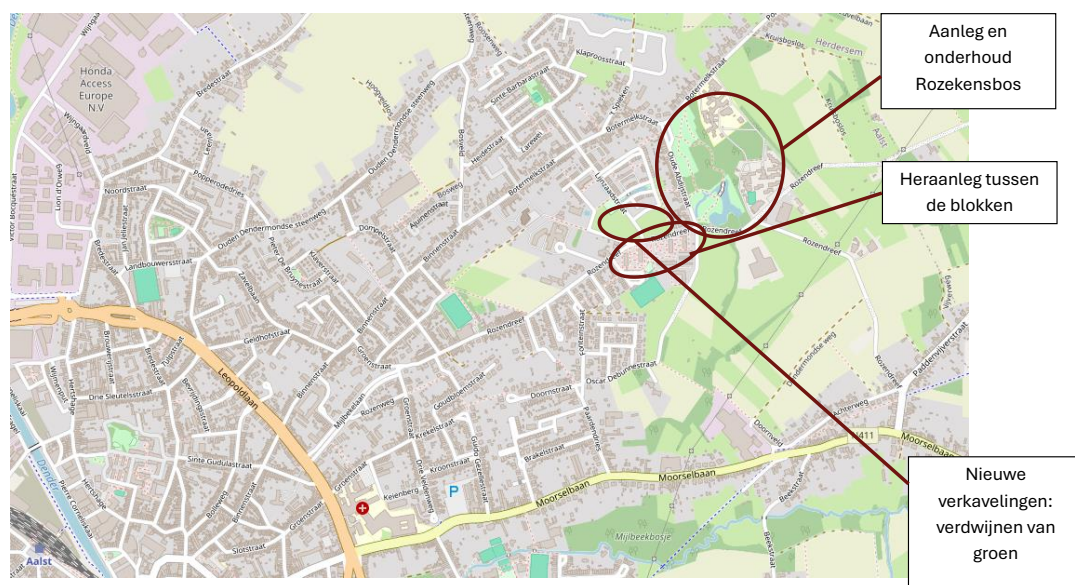

Een propere buurt is belangrijk: in een propere omgeving wil je liever blijven.

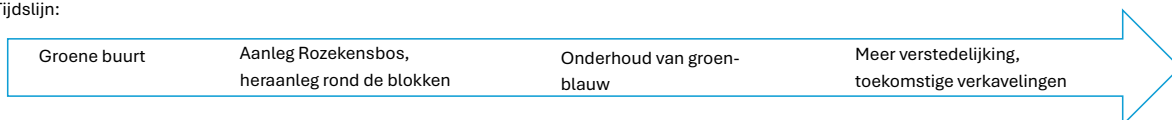
- Plekken in de buurt, zoals zitbanken, moeten niet enkel functioneel zijn, maar ook mooi, aangenaam en aantrekkelijk. Dit kan al door middel van kleine ingrepen, bv. een bank met bloemen vlakbij, de houten vlonder, ...
- Hoe slukstort tegengaan?
- Een propere buurt geeft geluk en vreugde wanneer je erdoor wandelt/fietst/rijdt/...

4.2.3 Ideeën rond groen en blauw in de buurt

Figur 10 Conclusie groen en blauw in de buurt

Tijdslijn:

Groene verbindingen.

- Creëren van 'groene vingers': groene routes doorheen de wijk naar natuurgebieden. Plekken met elkaar verbinden door middel van groen, dit kan met kleine aanpassingen.
- Creëren van een aantrekkelijk wandelpad tussen de wadi's: met bomen, banken, schaduw. Zodat het een plek wordt waar je wil vertoeven.
- Het is aangenaam om aan de hand van het groen in de buurt de verandering van de seizoenen te zien.

Combineren van groen in de vorm 'boom/bomen, bank, vuilbak' in de nieuwe wijken.

- In de nieuwe verkavelingen ruimte voorzien voor groene zones. Dit hoeft niet groots te zijn, maar kan bv. al door middel van de combinatie van 'boom, bank en vuilbak', en eventueel her en der een barbecue. Dit zorgt voor plekken om te zitten en te vertoeven in de publieke ruimte, zodat de nieuwe inwoners al een plek hebben vlakbij om elkaar te leren kennen. Die

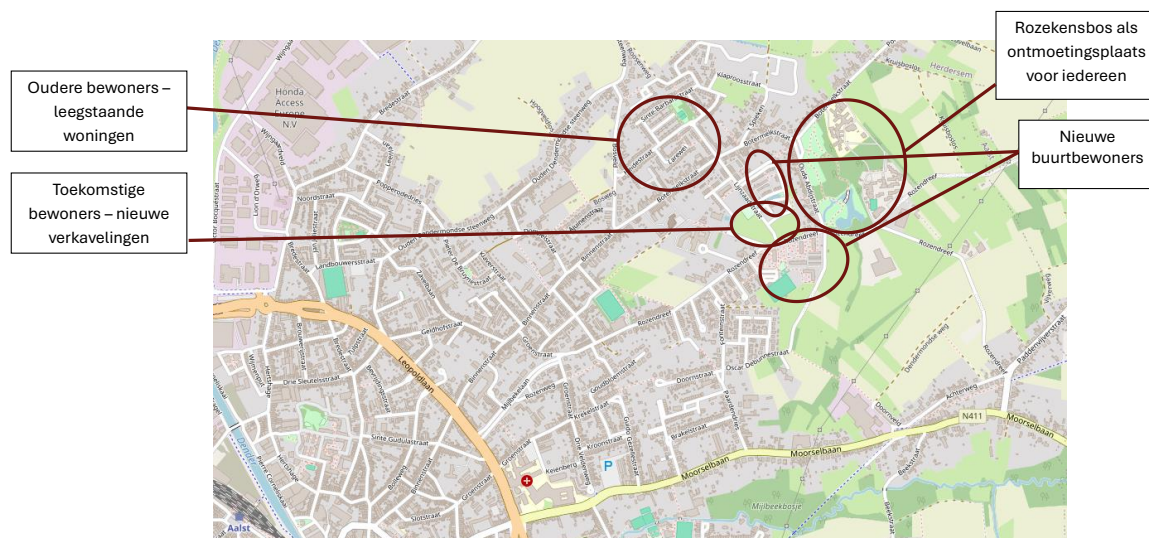

ontmoeting kan zowel spontaan, als georganiseerd worden of in samenwerking met door lokale organisaties.

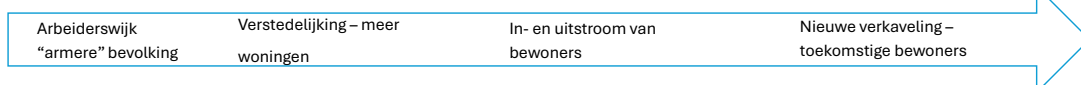
- Maar: dit moet ook onderhouden worden. Dat is een belangrijke voorwaarde.
- De aanleg en het gebruik moet gebeuren met inspraak van de inwoners. Er moeten ook afspraken gemaakt worden tussen de burens over het gebruik en het onderhoud van de ze plekken
- (Nieuwe) inwoners moeten geïnformeerd worden dat het bestaat en hoe het onderhouden wordt.
- Anderzijds moet ook aandacht gaan naar het behouden van het bestaand groen: het 'klein groen', zoals kleine groene perkjes, verdwijnt, maar het is net belangrijk om dit te behouden. Het biedt schaduw en is mooi om naar te kijken.

4.2.4 Ideeën rond demografische verschuivingen

Figuur 11 Conclusie demografische verschuivingen in de buurt

Tijdslijn:

Ideeën om nieuwe inwoners te leren kennen: dit kan ervoor zorgen dat ze minder schrik hebben van elkaar.

- Benutten van de ruimte van de Klaproos
 - o Organiseren van praatmomenten onder inwoners, genaamd 'Klaptafels'
 - o Buddywerking om de taal te leren, lesgeven, elkaar helpen. Zo leer je elkaar ook kennen
 - o Samen koken
- Wedstrijd met kindertekeningen, werkt verbindend en brengt kinderen met verschillende achtergronden samen.
- Verwelkoming van nieuwe inwoners, bv. door het buurtcomité
 - o Belangrijk hierbij is dat mensen goed geïnformeerd worden over de verwelkoming, bv. door deur-aan-deur te gaan

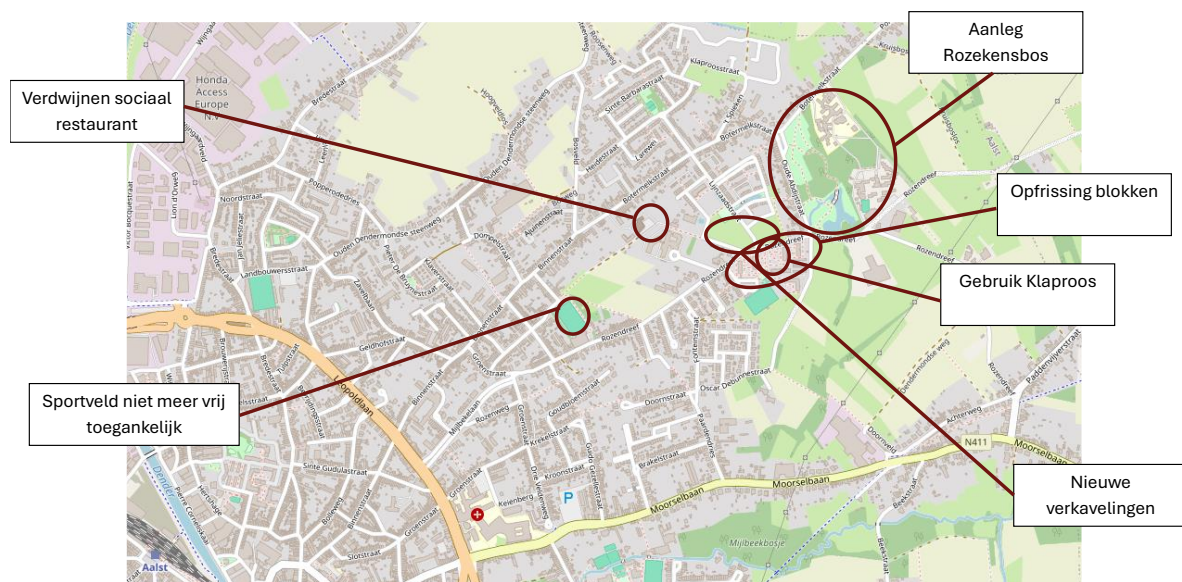

Werken aan een ander imago, een positief beeld van de buurt.

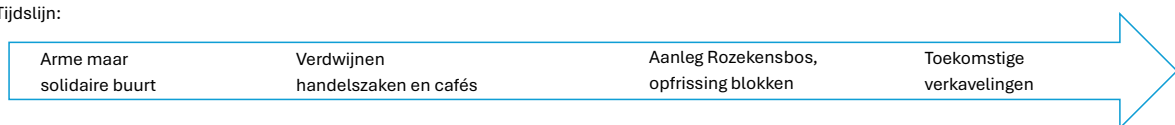
- Meer mogelijkheden creëren om ruimtes te delen, samen activiteiten te doen, zoals de kerk, het woonzorgcentrum, de Klaproos, ... 'Open plekken' waar verschillende groepen welkom zijn, die vaak open zijn, zijn een meerwaarde.
- Verschillende religies betrekken en samenbrengen
- Activiteiten die in het centrum van Aalst bestaan, bv. 'Casa del mundo', ook naar de buurt brengen, maar dan op maat van de noden in de buurt

4.2.5 Ideeën rond trots op de buurt

Figuur 12 Conclusie trots op de buurt

Tijdslijn:

Organiseren van activiteiten om elkaar te leren kennen om de trots te verhogen.

- Wandelingen organiseren in de buurt, om elkaar beter te leren kennen, vb. met huisdieren
- Rond het buurtwerk, aan de blokken:
 - o Meer bewonersparticipatie: het is belangrijk om mensen een stem te geven en te betrekken
 - o Het uitgangspunt van buurtwerk is dat het een goede manier is waarop mensen elkaar kunnen leren kennen, van daaruit kunnen kleine hulpjes onder inwoners ontstaan
 - o Leuke activiteiten organiseren, vb. iets creatief, wereldkeuken, ...
- Meer samenkomen in de Klaproos, eventueel iemand vinden om het open te houden
- Vertrekken vanuit de ideeën van inwoners: een oproep lanceren, eens samenkomen met de buurt om te brainstormen welke ideeën er leven, om iets te organiseren
- Een wijkbudget: om samen activiteiten, ... te kunnen opzetten

- Meerwaarde van de buurtanalyse als startpunt: dit is een meerwaarde voor een werking en activiteiten op maat van de buurt; maar is ook een goede basis om samen te werken, vb. kansen om zalen te delen in de wijk met verenigingen en organisaties
- Intergenerationele activiteiten organiseren, samen met partners, die verschillende generaties samenbrengen.

Plekken anders inrichten zodat er meer trots is.

- Meer groen, bankjes, picknicktafels, ... in het Horebekeveld
- Tussen de blokken is er een klein pleintje met veel beton en wind dat makkelijk omgezet kan worden naar meer groen, extra straatmeubilair, een patio, Het is een quick-win om hier iets mooi van te maken.

Meer activiteiten van het centrum in de buurt laten plaatsvinden.

- Cultuur in de wijk brengen: vb. eens een voorstelling van het cultureel centrum organiseren in het Rozekensbos

Versterken van wat er al is.

- Informatie en borden over de geschiedenis van het Rozekensbos: is iets dat typisch is voor de buurt, eigen aan de buurt. De aanwezigheid van die borden creëert een groter gevoel van betrokkenheid op de buurt, en het is een gespreksonderwerp voor wie er langsloopt.
- Er bestaan al heel wat initiatieven, en het is belangrijk om deze goed te communiceren naar de inwoners, ook over de doelstelling en de duurtijd
- Het groene karakter leren kennen aan de inwoners: bv. door een herfstwandeling. Dat zorgt voor meer trots.

4.3 Slotaanbevelingen

Dit onderzoek in de buurt rond het Rozekensbos toont dat ontmoeting en een positieve leefomgeving cruciale factoren zijn in het voorkomen en verlichten van eenzaamheid. Bewoners benadrukken het belang van laagdrempelige ontmoetingsplekken, goed onderhouden groen en een buurt waar ze trots op kunnen zijn. Tegelijkertijd spelen veranderingen in de buurt, beperkte toegankelijkheid van ruimtes en soms negatieve beeldvorming een rol in het versterken van gevoelens van isolement en eenzaamheid.

Op basis van gesprekken, focusgroepen en wandelinterviews komen vier strategische aanbevelingen naar voren.

4.3.1 SAMEN: Versterk wat er is, speel in op wat er leeft

Het onderzoek toont hoe belangrijk tijdelijke en vaste ontmoetingsplekken zijn voor bewoners, zowel om contacten te onderhouden als om eenzaamheid te doorbreken. Het is dan ook essentieel deze te behouden én nog zichtbaarder te maken. Daarnaast komt ook naar voor dat het helpend kan zijn als mensen weten wat er te doen is. Een goede communicatie kan hiertoe bijdragen, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van de Klaproos of door aankondigingen in de inkomhallen van de Dewacoblokken. Dit kan ervoor zorgen dat ook minder actieve of nieuwere bewoners hun weg vinden naar buurtactiviteiten. Initiatieven die al bestaan, zoals de Meiboomviering of de rommelmarkt, hebben bij veel bewoners een sterke symbolische waarde. Door deze te versterken en te koppelen aan

laagdrempelige bijkomende activiteiten, zoals een koffiehoeck of een kleine infostand, kunnen ze nog meer ingezet worden als verbindingsmomenten waar burenen elkaar spontaan kunnen ontmoeten.

In de buurt zijn diverse bereidwillige actoren actief, waaronder het buurtcomité, lokale vrijwilligers, maar ook grotere organisaties zoals WZC Ten Rozen en Levensvreugde. Deze kunnen nog actiever met elkaar verbonden worden, bijvoorbeeld door bestaande plekken (zoals de binnentuin of cafetaria van het WZC) open te stellen voor verenigingen, bestaande groepen en individuele inwoners. Zo ontstaan er bijkomende kansen voor samenwerking en voor activiteiten die verschillende generaties en doelgroepen samenbrengen. Zo kunnen organisaties hun werking beter uitbouwen, meer mensen aantrekken en hun doelpubliek verruimen. Tegelijkertijd creëert dit laagdrempelige mogelijkheden voor spontane ontmoeting tussen bewoners van de wijk en gebruikers of bewoners van de voorzieningen.

4.3.2 GROEN: Benut en versterk groen (nog meer)

Groen blijkt voor veel bewoners een sleutelrol te spelen in hun dagelijks welbevinden, niet alleen in hun gevoel van rust maar ook in het ervaren van verbondenheid. Groen biedt zowel reflectie- als ontmoetingskansen, die zowel georganiseerd als spontaan van aard kunnen zijn. Op groene plekken kunnen mensen 'zijn' zonder oordeel. Het zijn plekken waar eenzaamheid er mag zijn, maar waar mensen ook in verbinding kunnen staan met anderen. Daarom is het cruciaal om deze groene troeven te blijven onderhouden en verder te versterken.

Zo kan het Rozekensbos nog betekenisvoller worden gemaakt door de toegankelijkheid te verbeteren, bijvoorbeeld door extra zitgelegenheid te voorzien op rustige plekken of door een aantal paden te verharderen zodat ze ook na regenweer bruikbaar blijven. Bewoners gaven daarnaast aan dat ze graag meer groene verbindingen zien tussen verschillende delen van de wijk. Een eenvoudige, maar zichtbare ingreep zoals een groen wandelpad dat via de wadi's aansluit op het bos, kan zowel praktische verplaatsingen aangenamer maken als nieuwe informele ontmoetingskansen creëren. Ook kleine groene toevoegingen, zoals een boom met een bank eromheen in nieuwe verkavelingen, kunnen helpen.

4.3.3 TROTS: Werk aan een positief imago van de buurt en wie er woont

Een positief imago van de buurt en van de inwoners kwam naar voor als belangrijk element inzake eenzaamheid. Het imago van een buurt beïnvloedt immers hoe veilig en welkom mensen zich voelen, én bepaalt in sterke mate of ze trots zijn om ergens te wonen. Investeringsen zoals de recente renovatie van de Dewaco-blokken tonen aan dat fysieke vernieuwing direct kan bijdragen aan meer waardering en verbondenheid. Dit soort ingrepen kan nog sterker ingezet worden door bijvoorbeeld een muurschildering samen met bewoners te ontwerpen, iets wat niet alleen de uitstraling van de buurt verbetert maar ook samenwerking en ontmoeting stimuleert.

Ten tweede leren we dat onbekend al snel onbemind maakt. Daarom kunnen activiteiten waardoor mensen van verschillende groepen elkaar beter kunnen leren kennen, helpen om de aanwezige diversiteit als een troef te zien: bijvoorbeeld een kookmoment in de Klaproos waar buurtbewoners recepten uitwisselen, of een kleine 'welkomstwandeling' voor nieuwe bewoners begeleid door het buurtcomité kunnen helpen om onbekendheid te doorbreken en meer wederzijds begrip te creëren. Door zulke initiatieven consistent zichtbaar te maken, ontstaat geleidelijk een positiever verhaal over de buurt en degenen die er wonen. Ten derde zien we dat een propere en goed onderhouden publieke ruimte ook bijdraagt aan een positief imago van de buurt. Wanneer straten,

pleintjes en groenzones zichtbaar verzorgd worden, ervaren bewoners dat hun buurt ertoe doet en dat er aandacht gaat naar hun leefomgeving. Kleine ingrepen, zoals het tijdig onderhoud van de wadi's, het regelmatig maaien van graszones of het snel opruimen van sluikestort, hebben een grote symbolische waarde: ze tonen dat de buurt niet aan haar lot wordt overgelaten. Daardoor voelen bewoners meer trots en geraken ook nieuwe bewoners sneller gehecht aan de buurt. Tot slot kan het ook helpend zijn om activiteiten van het centrum naar de buurt te brengen. Wanneer culturele of sociale initiatieven, zoals een kleine voorstelling van het cultureel centrum, een workshop vanuit de bib of een buurtgericht sportinitiatief, plaatsvinden in het Rozekensbos, de Klaproos of de infrastructuur van WZC Ten Rozen en Levensvreugde, ervaren bewoners dat hun wijk meetelt binnen het bredere stadsgeheel. Dit geeft waardering aan inwoners en kan bovendien ook bijdragen bij aan een beter imago van de buurt.

4.3.4 Zet in op een beleidsdomeinoverstijgende aanpak

De factoren die bijdragen aan eenzaamheid in de buurt zijn breed en raken aan meerdere beleidsthema's tegelijk. Daarom is een domeinoverstijgende aanpak cruciaal. Het gaat van het creëren van ontmoetingskansen, naar plekken om tot rust te kunnen komen en alleen te zijn, tot je gezien voelen als buurt en inwoner. Niet enkel zorg en welzijn kunnen een rol spelen, maar voor een duurzame aanpak van eenzaamheid is een samenwerking met mobiliteit, groen, wonen, ruimtelijke ordening, communicatie ... van belang. Mobiliteit speelt bijvoorbeeld een rol in hoe bewoners zich door de buurt bewegen: voor sommige mensen is het ontbreken van veilige, vlakke voetpaden een reële drempel om naar een activiteit te gaan. Door stadsdiensten rond mobiliteit, groenbeheer en welzijn meer samen te laten werken, kunnen interventies versterkend op elkaar inwerken. Zo kan bijvoorbeeld de herinrichting van een pleintje tussen de Dewaco-blokken (nu ervaren als winderig en leeg) zowel vanuit ruimtelijke ordening als vanuit buurtwerk aangepakt worden. Een bank op een beschutte plek, gecombineerd met regelmatige aanwezigheid van buurtwerkers of vrijwilligers, kan zo zowel fysiek comfort als sociale nabijheid creëren. Ook bij toekomstige verkavelingen kan een gezamenlijke aanpak ervoor zorgen dat nieuwe woonprojecten niet alleen woningen toevoegen, maar ook bijdragen aan ontmoeting in de buurt.

De buurt heeft sterke troeven: betrokken bewoners en organisaties, waardevol groen en een grote diversiteit. Door ontmoeting te stimuleren, groen nog te versterken, het imago te verbeteren en integraal samen te werken, kan eenzaamheid in de buurt structureel worden aangepakt.

Bronnenlijst

- Cochrane, L., Corbett, J. (2018). Participatory Mapping. In: Servaes, J. (eds) Handbook of Communication for Development and Social Change. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-7035-8_6-1
- Colagrossi M., Mauri C., Stepanova E. (2024). Loneliness and social and civic behaviours. Fairness Policy Brief 1/2024. European Commission - Joint Research Centre, JRC.
- Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A. et al. The case study approach. BMC Med Res Methodol 11, 100 (2011). <https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100>
- Databank Publieke Ruimte: Buurtpark ten Rozen, Aalst. (z.d.). <https://web.archive.org/web/20220201183707/https://dbpubliekeruimte.info/project/buurtpark-ten-rozen-aalst/>
- De Witte, J., Heylen, L., De Donder, L., Gryp, D., Schepers, W., Häussermann, F., & Van Regenmortel, T. (2023). Eenzaamheid gaat ook over de kwaliteit van je woonomgeving. *Sociaal.net*. geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/eenzaamheid-gaat-ook-over-kwaliteit-woonomgeving/>
- De Witte, J., Heylen, L., Schepers, W., Gryp, D., Häussermann, F., De Donder, L., Van Regenmortel, T. (2024). *Eenzaamheid in Vlaanderen. Deel 1. Ruimte maken voor verbondenheid*. HIVA KU Leuven, Leuven.
- Gezond Leven. (2025). De Walkabilityscore. Geraadpleegd via: <https://www.gezondleven.be/settings/gezonde-gemeente/gezonde-publieke-ruimte/buurtsan/de-walkabilityscore>
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T., & Stephenson, D. (2015). Loneliness and Social Isolation as Risk Factors for Mortality: A Meta-Analytic Review: A Meta-Analytic Review. *Perspectives on Psychological Science*, 10(2), 227-237. <https://doi.org/10.1177/1745691614568352>
- McAdams, D.P., Diamond, A., de St. Aubin, E., & Mansfield, E. (1997). Stories of commitment: The psychosocial construction of generative lives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(3), 678–694. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.3.678>
- Kusenbach, M. (2003). Street phenomenology. The go-along as ethnographic research tool. *Ethnography*, 4(3), 455–485. <https://doi.org/10.1177/146613810343007>
- Pacolet, J., Rodriguez Cabrero, G., & Sosvilla-Rivero, S. (2023). The economic cost of the loneliness of older persons. In *Silver Empowerment. Fostering Strengths and Connections for an Age-Friendly Society* (De Witte, J. & Van Regenmortel, T., Eds), pp. 55-87, Leuven University Press: <https://lup.be/book/silver-empowerment/>.
- Peplau, L.A., & Perlman, D. (1982). Perspectives on Loneliness. In: Peplau LA, Perlman D (eds). *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 1-18). New York: John Wiley.
- Schepers, W., Häussermann, F., Gryp, D., Heylen, L., & De Witte, J. (2024). Ruimte maken voor eenzaamheid. In *Recht op grijs. Bouwen aan ouderenbeleid* (Verté, D., Vranken, J., De Decker, P., & Crivit, R. Eds.). Gompel&Svacina, Antwerpen.

Schepers, W., Gryp, D., Häussermann, F., Heylen, L., Van Regenmortel, T., & De Witte, J. (2025). The relation between physical and social neighbourhood characteristics and loneliness. A systematic review. *Health & Place*, 94, 103491. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2025.103491>

The Datalab: 3-30-300 map. (z.d.). <https://thedatalab.be/330300/>

Transport for London. 2017. Healthy streets for London. Prioritising walking, cycling and public transport to create a healthy city [online]. London: Transport for London. Geraadpleegd via: <http://content.tfl.gov.uk/healthy-streets-for-london.pdf>.

Vanderstraeten, G. (2021). *Samen werken aan (mentale) gezondheid in de wijk. Infodocument en analyse Ten Rozen in kader van het Interreg project I2I: From Isolation to Inclusion*. Zorglab Aalst.

